

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgypor: a
La
VELOUTINE
Különleges Rizsor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

ESZMÉNYI KEBEL
Érhető el a **Pilules orientales** által, Ratió
gyógyszertárból Párisban, Passage Ver
dean 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt
és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az
esszényi kebel fejlődését, valamint a ke-
bel idősebbnek szilárditását biztosítja.
Egy üvege ára használati utasítással együtt
3 forint. Raktár: Török József, Budapest,
Király-utca 12. sz. 8442

Hölgyeknek!
Pona-crème.
Legújabb és orvosi szaktekinté-
lyek által is elismert, biztos hatású
kés és arczséppítő szer, eltávolít
minden bőrtisztatlanságot és rövid
használat után vakító fehérré, üdévé
teszi az arcbőrt.
Figyelmeztetés! Készítme-
nyem nagy közkedveltsége miatt
hamisítványokat hoznak forgalomba; csakis az valódi,
Pona-crème 1 kor. 1 drb Pona-szappan 80 fillér.
Kapható minden gyógyszertárban. Szétküldési rak-
tár: Alexander Janos gyógyszerár Szolnokon. Bu-
dapesti főraktárak: Török-féle gyógyszerár an Király-
utca 12. és Andrássy-ut 29., Kerpel-féle gyógyszerár
Lipót-kört 28. szám és Thalmyer és Seitz uraknál

SEIDEL és NAUMANN-féle
golyó-csapágyas
IDEAL írógép
deimal tabulátorral.
Vezérképviseletőség Ausztria-
Magyarország részére:
HCH. SCHOTT és DONNATH
Wien, III/3. Heumarkt 9.
Budapesti képviselőleg:
SZENÁSY BÉLA papíráruháza
IV., Ferenciek-tere 9. 9309

GRAND PRIX
PARIS
1900
CHOCOLAT
SUCHARD
CACAO
TISZTASÁGÉRT
KEZESKEDEM
KITÜNŐ MINŐSÉG.

REMY
PEMENEFÜZÜKORKA
rekedség
köhögés és
hurut ellen.
ARA 60 fillér

Kapható minden gyógyszertárban.

HÖLGYEIM!
Csak egyszer próbaképen rendeljék meg a csodaha-
tású, valódi angol széppítő szer, **Ugorica-tejet**, és
meg fognak róla győződni, hogy ezen csodaszert azona-
l elárvolt széppítőt, májtöltőt, mindenféle tisztá-
tlanságot az arczról és a bőrcsek gyönyörű üdévé-
get, fiataloságot kölcsönöz. Valódi angol minőségben
kapható csakis **BALASSA KORNÉL** gyógy-
szertárában a vörös keresztel Temesvár. Ára
2 kor. Valódi angol Ugorica-szappan 1 K. 3 drb
2.40 K. Poudre 1.20 és 2 K. Utánvétellel is küldetik.

JBOLYAILLATOS
MANDOLA KORPA
a bőrt szárazra simítja és
megtartja az arcz élénk
és rózsaszínűt
Ugorica tejjel a csapágyas szert használva
KIZÁRÓLAGOS KÉSZÍTŐI
A. Motschke & Co.
BECS, I. LUGERK 3. SZ.

Minden
háziasszony
és anya
Üdvözölhető, aki az
egészség, takarékos-
ság és józre való
tekintetből a Kath-
reiner-féle Kneipp-
malátát kávét (mely
csakis az ismert ere-
deli csomagokban
valódi) használja.

VASÁRNAPI UJSÁG

45. SZÁM. 1901.

BUDAPEST, NOVEMBER 10.

48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) együtt
egész évre 24 korona / félre 12 *
Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** (a Világkrónikával) együtt
egész évre 16 korona / félre 8 *
A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával)
egész évre 10 korona / félre 5 *
Külföldi előfizetőknek a postaiag
meghatározott viteldíj is eszolandó.

HÁROM ÚJ PÜSPÖK.

A magyar római katolikus püspöki kar ismét teljes. Ő Felsége, mint a hivatalos lap november 6-iki száma jelentette, betöltötte a három üresedésben levő püspöki széket, kinevezve szombathelyi püspökké dr. István Vilmos fölszentelt püspököt, szombathelyi káptalani helynököt és kanonokot, győri püspökké gróf Széchenyi Miklós jaaki apátot, esztergomi kanonokot s a bécsi Pázmáneum igazgatóját,

ISTVÁN VILMOS SZOMBATHELYI PÜSPÖK.

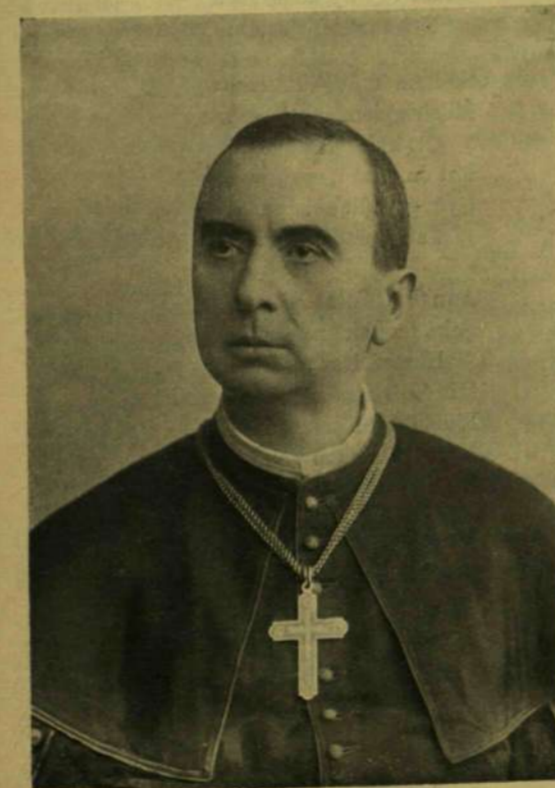
GRÓF SZÉCHENYI MIKLÓS GYŐRI PÜSPÖK.

szék betöltésekor legelső sorban ő reá forduljon a figyelem. A másik két új püspök eddig a papnevelés terén működött, még pedig a magyar katolikus klerus két legtekintélyesebb nevelőintézetének élén s ebbeli kiváló érdemeiknek jutalma a királyi kinevezés. A közvélemény általában meglepéssel fogadta e kinevezések hírért, mert a kinevezettek személye biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a három egyházmegye kormányzása hivatott kezekbe került.

A három új püspök élettrajzát s eddigi működését a következőkben ismertetjük.

Dr. ISTVÁN VILMOS 1849 június 22-ikén született Zala-Egerszegen, tősgyökeres magyar családból. Középiskolai tanulmányait Szombathelyen végezte s mint hetedik osztályos tanuló vétetett fel ugyanott a papnevelő-intézetbe. Mint kitünő tanuló, az érettségi vizsgálat után a bécsi Pázmáneumba küldték theologiai tanulmányokra, melyek végeztével 1874 augusztus 12-én Szabó Imre püspök pappá szentelte. Papi működését Kőszegen kezdte mint segédlelkész, s hol nagy buzgalommal működött hivatalában s egyúttal a theologiai doktorátusra is elő-

készült. Egy évi káplánkodás után püspöke oldala mellé került udvari káplánnak és levéltárosnak, majd szentszéki jegyzőnek. Kiváló tudományos képzettségénél fogva csakhamar tanári széket kapott a szombathelyi szemináriumban s e minőségben működött, tanítva az erkölcstant és a lekipásztorkodást, egészen 1888-ig, egyúttal egyéb fontos tisztségeket is betöltve. 1888-ban szombathelyi címzetes kanonokká, három év múlva valóságos kanonokká lett, egy évvel később pedig nagy-várad-hegyi címzetes préposttá nevezte ki a király.

VÁROSV GYULA SZÉKESFEJÉRVÁRI PÜSPÖK.

székesfejevári püspökké pedig dr. Városv Gyula pápai praelátust, kalocsai kanonokot, a budapesti központi papnevelő-intézet igazgatóját.

Mind a három újonnan kinevezett főpásztor eddig is nagy fontosságú állásokat töltött be a katolikus egyházi életben. Szombathely új püspöke már több mint egy évtized óta működött közre az egyházmegye vezetésében, mint az elhunyt Hidassy Kornél püspöknek hosszas betegeskedése alatt segédpüspöke és helyettesítője, majd a püspök halála után mint káptalani helynök. Már eddigi működése is érdemessé tette arra, hogy a megüresedett püspöki

Mint kanonok a közzei Kelcz-Adelffy-féle árvaház főgondnoka volt s ezt a jótékony intézetet a virágzás magas fokára emelte. Ugyanez időben káptalani dékánna neveztetvén ki, nagy munkásságot fejtett ki a szombathelyi káptalan vagyonának rendezésében és földbirtokainak jövedelmezővé tételében s e munkát oly lelkiismeretesen s oly szakértelemmel végezte, hogy a káptalan gazdasági valóságos mintagazdaságokká lettek.

Hidassy Kornél püspök élete utolsó évtizedében sokat betegeskedett s püspöki teendőit nem birván egyedül végezni, segédpüspököt két

Dús terméstöbbletek létrehozatalára,
az összes gabonafélék, takarmányvetések, burgonya, répa és tengeri alá, kivált gyengén sikerült vetések feljavítására, legfőképp pedig szőlők trágyázására, ugyszintén dinnye és konyhakertiek (uborka, tök) hihetetlen termésfokozására ajánljuk száritott kőbányai hizottsertés-trágyánkat, mely bámulatos gyors és biztos hatása által feltünő elterjedésre tett szert és lényeges megtakarításokat tesz lehetővé.

Megrendelések intézendők
BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR
Bosányi, Schietrumpf és Tarsa
BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus
ingyen és bérmentve

maga mellé. E tiszt betöltésére István Vilmost szemelték ki s a pápa 1898-ban püspökké prekonizálta a domitopolisi püspöki címre. 1899-ben szentelték püspökké. Azóta ő vezette az egyházmegye ügyeit, ritka kötelességtudással, apostoli buzgósággal. Papi és hazafiai erényei, melyek egész pályáján vezették, e széles hatáskörében is teljes mértékben érvényesültek s megszerezték számára a köztiszteletet és közkedveltséget úgy az egyházi, mint a világi körök részéről. Hidassy püspök 1900 október 11-én bekövetkezett halála után a székeskőpaltani őt választotta meg káptalani helynöknek s e minőségében erős kezekkel, bölcs körültekintéssel kormányozta az egyházmegyét. A közhajnak felelt meg a kormány, midőn őt terjesztette fel ő felségének a szombathelyi püspökségre.

Az új győri püspök, gróf SZÉCHENYI MIKLÓS, jelenleg a magyar püspöki kar legifjabb tagja. Csak három évvel haladta meg azt a követelményt, hogy a püspök legalább is 30 éves legyen. 1868-ban született Sopronban. Iskolai tanulmányait a benzecések és premontreiek gimnáziumaiban végezte s Győrött lett kispappá. A mint a theologiai tanulmányokat elvégezte, hitoktató és a győri szeminárium tanulmányi felügyelője lett, majd Zalka püspök elküldte Kis-Martonba, az Esterházy hercegi családnak székelyre káplánnak, hogy a gyakorlati egyházi élet követelményeivel is megismerkedjék. Anyai ágon az Erdődy grófi családból származván, huszonnégy éves korában e grófi család feje patronusi jogánál fogva neki adományozta az őrségi és dúsz javadalmú jáki apátságot. Mikor Vaszary Kólos hercegprimás lett, átvette egyházmegyéjébe Széchenyi gróftól udvari papnak, majd titkárnak s benső bizalmával tüntette ki a főrangú fiatal apátot. E minőségében szerezte meg a doktori diplomát s nagy szorgalommal bővítette tudományi ismereteit.

1898-ban került abba az állásába, melyben legnagyobb érdemeit szerezte: a Pázmán Péter alapította bécsi papnevelő-intézet élére. Mikor odakerült, nehéz helyzetet talált; az intézetnek belső tanulmányi viszonyai s külső helyzete, elhelyezése egyaránt gyökeres átalakítást tettek szükségessé. Nagy nehézségekkel küzdöve, magára véve a felelősséget s a nagy munka terheit, új épületet emelt az intézetnek a bécsi Alsgerund városrészben, a régi rozszant, egészségtelen és cézárszerűen helyiség helyébe, még pedig oly sikerrel, hogy nemcsak nem terhelte meg az intézet vagyont, hanem a régi telek eladásánál s az új telek vételénél nyert nyolcvanezer forintban rúgó árkülönbözettel még szaporította is. Az új intézetet meglátogatta a király is és nagy örömmel látta az intézet czélszerű berendezését. De nemcsak a Pázmán-intézet épületének emelésével, hanem belső életének reformálásával is nagy szorgalmat tett az intézetnek s a magyar papképzésnek, lehetővé téve a növendékeknek a lehető legzavartalanabb tanulmányozást s a jövő pályájukra való előkészülést. 1900-ban összes növendékeit elvitte Rómába zarándoklatra. Még Pázmáneumbeli működése elején a király esztergomi kanonokká nevezte ki.

Az ő jáki apátsága idejére esik a középkori magyar építészeti egyik legnevezetesebb műemlékének, a méltán világhírre emelkedett jáki templomnak restaurálása, melynek érdekében maga is jelentékeny anyagi áldozatot hozott. Az utóbbi években behatóan foglalkozott apátsága történetével s a közelmúlt hónapokban adta közre e tárgyról írt nagy művét, melyet nagy elismeréssel fogadtak a tudományos körök.

Személyében ismét magas egyházi polczra kerül a Széchenyiek neve. Rövid idő alatt ő a harmadik magyar főúr, a kit püspöki székre hívott el a király bizalma.

Székesfejérvár új püspöke, dr. VÁROSY GYULA, a kalocsa egyházmegyéjében kezdte papi pályáját. 1846 augusztus 13-án született Zomborban, hol édesatyja előkelő szerepet vitt a bacs megyei hivatalos világban. Theologiai tanulmányait a budapesti központi papnevelő-intézetben végezte kitűnő eredménnyel. 1870 július 26-án szentelték fel pappá s rövid időre rá Csonoplatra helyezték káplánnak. Haynald Lajos bíbornok-érek hamar észrevette a fiatal pap jeles tehetségeit és alapos képzettségét, s 1873-ban a Szent Ágostonról elnevezett bécsi felsőbb papnevelő-intézetbe küldte, a hol befejezve theologiai tanulmányait, doktori oklevelet szerzett. Hazatérve Bécsből, Haynald udvarába került mint udvari levtáros és szentszéki jegyző, kiérdemelve a nagynevű bíbornok teljes bizalmát. 1880-ban a kalocsa kis-seminárium alkormányzója lett s az érseki lyceumban az egyházjog és kánonjog helyettes, majd csakhamar rendes tanára. Ugyanekkor a pápa tiszteletbeli kamarása címzet is nyerte. Tanári hivatalában jelentős irodalmi munkásságot is fejtett ki a kalocsa egyházmegye történetére és a magyar királyi kegyúri jogra vonatkozó munkáival. 1887-ben lett címzetes kanonok és a kalocsa nagyobb papnevelő-intézet kormányzója; egy év múlva pedig valóságos kanonokká nevezte ki a király.

Haynald halála után Császa György érsek oldalához vette a tudós és hitbuzgó kanonokot s fontos bizalmi ügyeket bízott rá. Császa érsekkel együtt hosszasan tartózkodott a fővárosban, a hol csakhamar nagy fontosságú és széles hatáskörű állás jutott neki. 1897-ben nevezte ki a király a budapesti központi papnevelő-intézet kormányzójává, s ugyanez évben a pápa házi főpapjává is lett. A papnevelő intézet tanulmányait és egyéb ügyeit nagy buzgalommal vezette s kiváló hatással érvényesítette tudományos képzettségét s a theologiai tanítás terén évek során át szerzett tapasztalatait. Steiner székesfejérvári püspök halála után mindjárt kezdettől fogva őt emlegették utódjának s kinevezését megnyugvással fogadták minden oldalról. Tudományánál, papi és hazafias erényeinél fogva egyaránt reménnyel tekinthet működése elé egyházmegyéje.

VIRASZSZATOK ÉS IMÁDKOZZATOK.*

Az élet bús, az élet szomorú.
Tövisből készült itt a koszorú.
Bolyongunk sívó pusztaságon át
Ködben, viharban mind tovább, tovább.
Utunkra csak egy kis csillag ragyog:
Viraszszatok és imádkozzatok!

Köröttünk minden rejtélyes, csodás,
Az élet, a halál, a változás.
Haragos hullám, rügyező fűg,
Szereltem, gyűlölet: csodák, csodák!
Mi czéljuk? mért vannak? mély, nagy titok:
Viraszszatok és imádkozzatok!

Végezzük és még alig kezdtük el,
A sors vihar, az ember csak pehely.
Ma fenn vagyunk és holnap oda lenn,
Nem látjuk egymást többé sohasem.
Vagy láthat az, ki egyszer már halott?
Viraszszatok és imádkozzatok!

* A Magyar Tud. Akadémiában nov. 4-ikén tartott székfoglaló fölvételéből.

Az elme véges, Isten végtelen.
Ő: az erősség, mi: a félelem.
Nem látunk át' rejtelve fátyolán,
Vagy egykor, túl az életem, talán.
De majd ha ott kell állanunk, ha ott!
— Viraszszatok és imádkozzatok!

Endrődi Sándor.

SIRKÓFARAGÓ.*

Udvarunkban, reggtől kezdve
Mig csak le nem száll az este,
Hangzik véső, kalapács:
Sirkőveken, melyek ottan
Állnak összehalmozottan,
Foly a betű-faragás.

Dúszak nevét, születését,
Érdemeit belevésik
Carrarába odalent;
De a szegény embereknek
Homokkőre rendelkeznek
Kurta írást, díszelent.

Bármily írás kerül rája,
Egy kis öreg faragósalja
Közömbösen, gondtalan;
Olykor-olykor munka mellett
Rekedt hangon énekelget,
S ez a furcsa dala van:

•Kip-kop! Bármily nagy piramis,
Ha betűje szinarany is,
Míndegy annak odalenn.
Véssém nevét bármily búszke,
Tíz láb magas obeliszkre:
Föl nem kél az sohasem!

... S én tűnődve, tünelődve
Nézek be a jövendőkre
Bús nótája hallatán.
S rá gondolok arr' a napra,
Mikor egy ily kódarábra
Nevemet is írja tán.

S éltem művét áttekintve
Megirigylem színtes-zintet
Őt, ki betűt kőbe vés;
Mit én irtam, csak papírra,
Gyöngöcsök talagon írva,
És a sorsa feledés.

Annak ékes, nagy betűi
Soká fognak szembetűnni,
Hosszú lesz az életük;
Mit én irtam, mind egy szálig
Előbb-utóbb szerzte mállik —
Betűim nem kőbetűk.

De vigaszul lenn a nótá
Ujra fölcsegg folytatódva:
•Kip-kop! Bármily szép a kő:
Minden porlad, minden korhad,
Egyszer mindent szétrombolhat,
Kip-kop, az a vén Idő!

Ember, azért földön járva,
Sohse keres boldogjába,
A Jövendő mit mivel:
Ha van babád, kérd a csókját,
S ha van kedved s tudsz egy nótát:
Ne okoskodj, fűjjad el!

Radó Antal.

BRIEUX "VÖRÖS TALÁR"-JA.

A francia földet Spanyolországtól elválasztó Pyrenai hegyeknek baszkok által lakott francia részén, közvetlenül a határszélen, egy erdei félre eső házban, Urnapján virradóra megölve találtak egy nyolcvan éves öreg embert, a kinek az értékei is hiányoztak. Az áldozat baszk volt. Egy szavahihető ember öt-

* Fölvázolta a szerző a Kisfaludy-Társaság október 30-án tartott ülésében.

hat kőbor cigányt látott Urnapját követő reggelén kijönni abból a házból. Ezen a nyomon megindult az ismeretlen tettesek ellen a vizsgálat. Egy hónapig kutattak, természetesen eredmény nélkül; mert hisz a tettesek a lapdahajításnyira eső határon át könnyen kerekelt oldhattak. Ők spanyol területen osztozkodtak nyugodtan, a konzon.

A vizsgálat eredménytelensége nagy izgalomban tartja a község baszk lakóit és lapok erős támadásokat intéz a vizsgáló bíró és ügyész gyámoltalansága ellen. A mauleoni esküdtzék illetékessége alá tartozik az eset, a melynek itélkezése alól a fölmentések egész sora került ki, ép akkoriban; a mi meg a bírák és az ügyész hivatali érzékenységét nyugtalanítja, mert hát az igazságügyminiszter figyelmét is fölkelte már a kudarcok. Közszejön forog, hogy a mauleoni bíróságnak nem jó hire van odafönn; sőt kiszivárgott, hogy a legújabb büntény fölkerítésére, a képtelen vizsgálat folytán, a központból küldenek le kutató közeget. Leverő hír különösen az ügyészre, a ki várakozásban megöszült fejével ép az előléptetés küszöbén áll; tehát hangulatkeletűl, nagy szüksége lenne épen most a sikerre. Arra azonban kevés a kilátás. A vizsgálóbíró a hirlapi támadások izgalmai közt belerokkolt a hasztalan kutatásba. Mással kell helyettesíteni őt. De ha a legalkalmasabban vizsgálóbírájuk se tudott nyomra kerülni, ki az, a ki helyreállítsa a bíróság megingott jó nevét s mindenek fölött biztosítsa az ügyész előmenetelét?

Ezzel a helyzettel vezeti be "Vörös talár"-nak címzett darabját, Brieux, s négy felvonáson át alkalmul veszi arra, hogy a francia bírói és ügyészi kar sivárlelkűségéről képet adjon; még pedig olyan visszariasztót, hogy az alig felelhet meg a valóságnak. Azt mondhatja a többek közt, hogy az országnak nincs tíz olyan ügyésze, a kiből mint köztudomásúlag az ember is megszólaljon. Be is mutat egyet a tizből: a ki előtt azonban, érző lelke nyomán, el is van zárva az előmenetel. Az előretörés irányítja és vésíti együtt a bírói kar lelkületét. Magánfél pénzbeli megvesztegetései ellen vértetve van, de a felsőbbes politikai czélokkal kapcsolatos kívánságaival szemben hajlik a dereka, még ha az igazság esik is áldozatul; és hiv teljesítője a befolyásos képviselő hasonló természetű óhajlásainak is. Ezen a réven nyeri a protekciót; ezen a réven megy előre. A képviselői összekötetés: erkölcsi töké; a képviselői rokonság: biztos előmenetel.

Igy jellemzi darabjában a bírói kart, Brieux, s ezt a munkáját a francia Akadémia meg is koszorúzta. Nyilvánvaló nem a drámai értékeért, hanem az irányáért. Mese, bonyolítás és szerkezet nem jöhetett figyelembe. Az első és a harmadik felvonás laza és döcögősen haladó; de a második és a negyedik lüktet az élettelenség erejétől. Ezt az élettelenséget jutalmazta az Akadémia. Annak a szellemnek szolt az elismerés, a mely a való életből merít s a javítás céljával állítja élénk észleléssel megformált alakjait. A nemes irányzatért elnézte neki azt, hogy egységes munka helyett, felerészben drámát, felerészben pedig élénk dialog szövevel, tulajdonképpen véve elbeszélést alkotott, és elnézte neki azt is, hogy nagyító üvegen tükröztesse vissza az erkölcsi kinövés, midőn ügyészolván általánosítva bélyegez. Mert hát csak kivételül enged ő ebben a "Vörös talár"-ban emberi érzést a francia bíróknak, ügyészeknek. Egyetlen nemes alakja is csak a végső pillanatban szólal meg a lelkiismeretével.

De hogy elmondjam a darab tartalmát, fölveszem a fonalat ismét:

Tehát a magános erdei házban történt gyilkosság kutatásába belerokkolt a vizsgálóbíró s újat keres helyébe az ügyész, a kinek a felesége is érdeklődő izgalommal kíséri az eseményeket. Az asszony ép oly tájékozott a rangliszta körül, mint akár az ura. Fölvásmánya, reggelenként, a hivatalos lap, a melyből azonban, két év óta, csak keserűség ri ki feléje. Annyi ideje tartogatja férje számára, meglepetésül, a tanácsossággal járó hivatali egyenruhát: a vörös háztart. Befolyásos alakok összeköttetései és képviselői rokonsága révén folytonos mellőzést hoz a "Journal Officiel". Most meg, — a mikor üresedés is van és biztos ígéretet is bír a férje — maga az igazságügy-miniszter nyomja reá a képtelenség bélyegét,

midőn vizsgáló bíró kiküldésének eszméjével foglalkozik. Meg kell előzni, gyors siker felmutatásával a tervet. A vizsgálatnak feltétlenül a mauleoni bíróság emberségéből kell dűlőre jutnia.

De ki az, a ki reményt nyújt? töpreng a jövője fölött aggódo ügyész, s tárgyalja a bírákkal bizalmas eszmecsereben a kérdést, a melynek azonban várakozásán felül hamaros eredménye lesz. Van a bíróságnak egy ügyes, könnyűvérű kapaszkodója, a ki biztosra veszi a fogást s a ki — természetesen a saját érdekében — rögtön kész tervvel, önként vállalkozik is. Téves nyomon járt az elődje. Félrevezette őt az egyetlen tanu, a ki a gyilkosságok követő reggelén, kőbor cigányokat látott kijönni az áldozat házából. Merészen odavágja, hogy az a tanu vagy hazudik, vagy rosszul lát. Nem a csavargók közt kell keresni a tettest. Az öregnek az iratai is hiányoztak. A kérdés az, hogy ki tartozott neki — kinek állott érdekében, eltenni őt láb alól. Mouzon úr — török-szakad — előteremtí ezen a nyomon a gyilkost. Az ügyész föllelékzik, kapva-kap az ajánlaton és őt bizza meg a vizsgálattal s végződik az első felvonás.

A másodikban a bűnös kihallgatását végzi Mouzon úr, mert mondanom se kell, hogy az általa megformált kaptafára csakugyan akadt is ember, a kivel aztán azon a nyomon ő nem mint gyanu alatt állóval, hanem eleve mint bűnösök békéi is el. Tartozott a meggyilkoltnak. Valami ingatlant vett föle s életjáródékké fizeti, részletekben, a vételért. Egy részlet esedékesége ügyszólva összeesik a gyakossággal idejével s mindezekhez a tett éjjelén nem volt otthon, a lakásán. Előéletére nézve pedig a kerületi zsandár kutatja, hogy házsártos és verekedő a korcsmában, ha ittas a feje. No már most Mouzon úr, ezzel az anyaggal a kézben, gondolkodásra, lelegetvetéltre időt nem engedő rohamos kérdéseivel — a melyeket hirtelen ugrásokkal majd közönyös, majd dédelgető, majd támadó hangszólással fűszerez — úgy össze-vissza gyötri azt a nyomorult embert, hogy végezetül már maga se biztos az ártatlansága fölül. Ehhez még a felesége is ellenmondásokba keveredik. Férjére látszólag terhelő egy tanuallomását később letagadja. Hiába példás anya és feleség ő, a kit tíz év óta egy gondolat élyet: az otthona; hiába könyezi őt a falu közbecüslése — leánykorából kikutatott egy foltot a zsandár. — Börtönbe vele is! Késégtelen, hogy Etchepare a bűnös és hogy a felesége is része van abban. Mouzon úr ezen vizsgálati adatai alapján fogja Etchepare-t az esküdtzék előtt vádolni az ügyész.

Az esküdtzék tárgyalás tölti be az egész harmadik felvonást. De annak folyamáról s az esélyek hullámsága fölül, csakis a mellékszobában járókelők társalgásából nyerünk értesülést. A "Vörös talár" elragadta a közönséget — egy-két esküdt könnyezett — a fölmenés kétségtelen — mondják, a tárgyalási terem-ből izgatott örömsugárral kilépett asszonyok. "Sok függ az ügyész viszonzólásától" reménykednek a bíróság kis alkalmazzottjai. Hogy csakugyan replikázott az ügyész, önmagától tudjuk meg, midőn kis vártat mulva, az egész bírói karral kilépett a teremből. Kisérői szorongatják a kezét: "Soha se volt még ekkora sikere — teljesen tönkre silányította a védőt — biztos a marasztalás." Az ügyész leverten fogadja az üdvözléseket. A mennyire vágyott a sikerre, most ép annak a biztosságra remíti meg őt. Kisérői egy dolgon megrögtönek, a mint itt köztöttek, nyugtalanul, jár-kel föl-alá. "Mért kérte a tárgyalás felfüggesztését, holott a védő nem emelkedett szólásra; miért nem engedte hatalmas érveinek közvetlen hatása alatt ilkelni az esküdtkeket?" — "Azért, mert a tárgyalás folyama s különösen heves viszonzólásom ideje alatt az vette magát be, meggyőződésül, fokom-ként, a lelkiéletembe, hogy ártatlan a vádolt." Társai bámulva összenéznek s közönyösen odatetik a kérdést: "Hát mit tartozik ez önre? hisz az a védő dolga." Lekicsinylik őt, mint méltatlant az ügyészi hivatásra, a miben osztozik az időközben megérkezett állami főügyész is. De hiába! Vagret urat fogva tartja a lelkiismerete. Azzal az elhatározással rohan be a tárgyaló-terembe, hogy önmaga tárja föl aggályait az esküdték előtt, s ezzel a függöny le-gördül.

Következik a végfelvonás, és csak itt tudjuk

meg, hogy az esküdtzék fölmentette Etchepare-t. Rá nézve nincs más hátra, minthogy szabadon bocsássa őt, feleségével együtt, az ügyész. A darabnak is nyomban vége lesz; de még mindig nincsen dráma. Hogy az utolsó negyedórában történni fog valami, azt, az ügyészek egy szemrehányó megjegyzése árulja el. A szemrehányás az esküdtzék tárgyalást vezető elnöknek szól, a ki épp, sietve pakolódzik, hogy le ne készen a vadászatról, a mely már a tárgyalás alatt is fölítettől motoszkált a fejében. "Ugyan volt lelke annak a szegény bűntelen asszonynak a multját kitárni? Csak látta volna, micsoda megsemmisítő hatást tett az a föl-födözés az urára!" — "Felfödözés! Ugyan ne naivoskodjék, kérem. Egyekben én csak a kötelességemet teljesíttem. Ön pedig meg-sezle az." Ebben a hangulaton folyó társalgás közt sietett a vadászatra az elnök, azon hír hátrahagyásával, hogy Vagret helyébe Mouzon úr nevezetett ki ügyészsé.

Mouzon úr az élelmes vizsgáló-bíró azonban soha se fogja elfoglalni ezt a díszes állást. Abba beleszól az Etchepare felesége: Yanetta. Mouzon úr volt az, a ki tönkre tette család életét, a mely tíz év óta zavartalan boldogságot adott a gyerekeinek, az urának és a hozzátartozóinak. Mouzon úr kikutatta egyetlen, leánykori botlását; a vadászatra elsietett elnök meg kihirdette azt. Neki a férje előtt kellett nyilvánosan beismernie, hogy bűntetve volt; hogy megszökött a kenyéradója fiával, a ki pár ezer frankot is elvitte az apja pénzéből, a melyben őt is bűnrészesnek itélték.

Nem volt bűnrésztes. Tizenhetedik éve felé járt; a huszonhárom éves fiú meg utána boldogult. Szolgálatban volt s mint becsületes, dolgozó leányt szerette őt a család s Párisba is elvitte magával. Ott a fiú a leány elnére, visszaélésével, kihasználta egy helyzetet. Később megszerette őt a leány. Elszöktek, de nem tudta, hogy pénzzel is károsítja az apját a fiú! Párisból a büntetés kiállása után hazakerült az ő baszk falujokba. Ott ismeretlen volt a szegénye. Megszerette őt Etchepare és megkérte a kezét. Vonzódtott hozzá ő is; de évekig ellenkezett. Nyomta a multja s félt boldogtalanná tenni jövendőbelijét. Később érezte, hogy nélküle még boldogtalannabb lesz Etchepare. Hozzáment. Hűség, szeretet és kötelességteljesítést volt tíz éven át az élete. Csüggött a gyerekein; kölcsönös ragaszkodás köteleke fűzte őt az urához. De mégis gyakran bántotta a lelkiismerete. Szeretett volna könnyíteni magán. De nem volt bátorsága kitárni a lelkét. Most már önmagért is remegett. Elkergeti, megsemmisíti őt bizony az ura, s megfosztja a gyerekeitől, a kikért él-hal vele együtt.

Igy mondja el ezt az ő élettörténetét az őszinte bűnbánás egyszerű hangján Yanetta maga. És pedig a férjének szól az elbeszélés, a kivel a végtárgyalás után először áll tanuk nélkül, szertől-szembe. Az ügyész hivatali helyiségében találkoznak, a hová szabadon bocsátátlak ezéjjélől lettek beidézve. A férj kéréltetlen és ellöki; az asszony bocsánatért esdekel; de hiába. "Elvetemültséggedel te hoztad házunkra a szerencsétlenség. Mióta elzártak, mindentünk tönkre ment. Miattad büntetett meg bennünket az Isten! Elkérgettek a házamból." Az asszony kér, könyörög a gyerekeiért. "Nem! nem engedem, hogy melytyük légy továbbra el a hibát. Nem bűnös bennem az anya. Minden gondolatom az övék volt. Önfeláldozással, csak nekik éltem." Etchepare azzal fenyegeti, hogy fölfedezi szennyjét a gyerekeinek. Ez dönt. Yanetta megsemmisítve összerogy és megadja magát annak, hogy többé nincsen otthona.

Ebben a helyzetben hagyja őt magára Etchepare midőn nyomban utána, ruganyos léptekkel és sugárzó arccal belebeg az ügyészsé előléptetett Mouzon úr. Villanyütésül hat a megjelenése s az asszony egyszerre fölésmál. Mouzon úr magas leereszkedéssel tudatja vele, hogy a vizsgálat alkalmával tanusított sértegető magaviseletéről nem kíván külön megtorlást, s hogy ettől a percztől szabadon mehet az útjára. Yanetta fölemelkedik, tetőtől-talpig megméríti őt s aztán fokról-fokra izgatottabb kitöréssel megmagyarázza neki, hogy ránézve most mit jelent a szabad út: "Tíz évig megelégedés lakott

AZ ÚJ RAKODÓPART ZÁRÁBAN.

a házukban. Ön onnét börtönbe hurczolta ártatlanul a férjemet. Mindenáron bűnöst akart csinálni belőle. Esküdek elé állította őt velem együtt és kihirdette azt az egykori szégyenemet, a melyet takartam a férjem előtt s melyért becsületes családayasággal megvezekeltem. Bűntelennek bizonyultunk s ön engem most nagy kegyesen hazaküld. Nekünk nincs többé otthonunk. Elkótyavetyélték mindenünket; földönfutókká lettünk a gyerekeinkkel. De nekem... nekem gyerekeim sincs többé. Engem elkergetett az uram... És mindezt ön cselekedte! Yanettának a kitérési közben egy kés villan a szemébe. Mouzon úr asztalán fekszik ez a kés. Valami nevezetes gyilkosságot követtek el vele s bűnjelül maradt Mouzon úrnál; a ki finom fogantyúba foglaltatta azt s kedvez papírvágókészül használja most. Ezt észrevétlenül a kezébe keríti Yanetta s a mint leszámolt vele szóval, végleszámolásul le is szúrja őt s a függöny legördül.

*

Brieux-nek ez a második darabja a mely a Nemzeti Színházba kerül. Első fellépése diadalmas bevonulás volt. «Bölcső»-je, egy rendkívül finom lelket tükröző s egyszerű eszközökkel formált alkotás, zsúfolt házakban nyeri most is a megérdemelt tapsokat. Nincs abban kitérés, nincs elbeszélő elem. Saját szavaik és cselekedeteikből kifolyólag fejlődik ki a szereplőknek a sorsa. Egy fiatal házaspár — egy kis gyerekük is van — elváltak egymástól. Az asszony férjhez megy újra. A kis gyerek súlyos beteg lesz. Értetik az apját. Hozzásiet, s apa és anya éjnapon át tartó együttes ápolással megmentik az egy hétig élet-halál közt lebegő gyermeküket, a miből azonban egyéb is kiderül. Az, hogy az anya természetesen arra ébred, hogy őt az elvált férjéhez — a ki a gyermekének az apja — erősebb kötélék fűzi mint a második urához, a ki csak férje neki. Hogy miképp oldja meg Brieux azt az összeütközést, a mely a fölcusodott asszony és a betegápolás nyomán feltékenységbe esett második férje közt fölmerül: mellekes ezúttal; a fő, hogy rámutassak arra, hogy a «Vörös talár» drámai részének forduló pontjaiul szintén a gyereket veti föl.

Két ilyen mozzanat van a darabban. Az egyiket a vizsgálat veti föl, a másikat a házasságok egymással való leszámolásának végjelene.

A bíró faggatja Etchepare feleségét, a ki biztos a férje ártatlansága felől s kihívó visszautasítással felel a kérdéseire. De a bíró egy közlése egyszerre megcsendesíti őt. Leánykorából, a múltja felől tesz neki felfödözést s annak hatása alatt tovább szövi a hálót. A megfélemlített asszony ingadozni kezd. Hogy nem rabolt az ura, biztos affelől; de nem ragadhata-e őt el szenvedélyes szóváltás közben a heve — megy bele a bíró csapdjába mintegy önkénytelenül. A bíró beszólitja Etchepare-t és a felízgatott

UTCZAI KÉP ZÁRÁBÓL.

FOLYOSÓ A FERENCZRENDIEK KÖLÖSTÖRÁBAN, ZÁRÁBAN.

asszony kezébe teszi le a vallatást. A férj fájdalmas felháborodással utasítja vissza a gondolatot, hogy még a feleségében is kételyt tudott támasztani a bíró. «Hát verje meg átokkal az Isten mind a két gyerekeket, ha én öltem meg azt az öreg embert!» — «No már most mondhat, tehát ön bármít — biztos vagyok a férjem ártatlansága felől» — kiált föl diadalmas arccal a feleség. És viszont Yanettát ugyancsak a gyerekekre való hivatkozás semmisíti meg a végjelenetben, midőn az ura azzal fenyegetőzik, hogy feltárja előttük a szégyenét.

A vallásosságon és gyermekszerepeten fordul meg ennek a két embernek a jelleme és erre építi az ő egész gondolkozását és cselekedetüket Brieux. Nem annyira az Etchepare és Yanetta különleges karakterét akarja bemutatni, mint inkább a baszknak lelki és erkölcsi egyéniségét állítja ő bennük elé. Darabja fő céljának megvilágítására nagyon találó a baszk elem. A lelki sivárságnak a törvény rideg betűjéhez való embertelen ragaszkodásával szemben: az egyszerű, becsületes gondolkodás, a melynek főtípusául odaállítja egyetlen jelenettel az Etchepare anyját. Ez az öreg asszony teljes léleknyugalommal üldögél az esküdtészek udvarán. Nem a tárgyalás kimenetele foglalkoztatja őt. «Fölmentik a fiamat, — úgymond — mert ártatlan.» Ő e miatt nyugodt. Nem is ezért jött, hanem azért, hogy átvége egyúttal a bíróságtól annak a kárnak a megtérítési összegét, a mely őket a fia vizsgálati fogsága következtében érte. Tönkre mentek; mindenük dobra került. Őt azonban ez se aggasztja. A fia fölmentésével együtt úgyis mindent visszaad nekik a bíróság; mert hisz a törvény okozta nekik a fia ártatlan elzárásával a kárt.

Ezt az öreg asszonyt Fáy Szeréna hangban s külső megjelenésben úgy adja, mint a minőknek én a baszkokat hónapokra terjedt köztükelés alapján ismerem. A fiában azonban, Beregi Oszkár alkotása nyomán, már kevésbé állt előttem annak a rokonszenves népfajnak a képviselője. A baszk büszke, akár a magyar paraszt; e mellett vallásos és féltékenyen őrzi a házat, ápolja az anyanyelvét, a saját fájára szorított társas életet él, családot is azon a nyomon alapít, lenézi a francziát és gyűlöli a tisztviselőt. Ez a természetből büszke Etchepare tehát, ártatlansága tudatában, kétszeresen gyűlöli a bírót s ezen a nyomon, egész lényében a lelki fájdalommal párosult büszke önértzetességnek kell főjellemonásul érvényre jutnia. Rám Beregi az ő nyugtalan, tévetegek tekintetével és vontatott járás-kelésével inkább a büntudatos ember hatását tette a vizsgálat alatt. A baszk szembe néz és nem «Tekintetes úr»-azza a bírót. Kizárólag a magyar bírónak jár az a czím. Itt Mouzon úrral áll szemben a vádlott.

Játéka további folyamán jelentékeny s művészi értékű mozzanatok juttat érvényre

Beregi. Az ő lobbanékony vérmérséke, erős feje s előretörő lelkülete nem tűri, hogy megájtatlanul maradjon a legcsekélyebb részlet is. Kétségtelenül csábító irányzat, mert a részletek szakadatlan sorának érvényesítése fogva tartja a nézőt; de bizonyos az is, hogy szenved alatta a művészet. A művészet egységes egészet kíván s annak csak szolgálójául tekinti a részletet. Csupán eszköznek a célhoz; a melynek nem szabad külön figyelmet keltőn, önmagára érvényesülnie, hanem egyiknek a másikba olvadón kell a lényegét kidomborítania. Önmérséklés nyomán éri el azt a fölfelé törő.

Ezzel kapcsolatban eszembe jut a Yanetta sorsát eldöntő végjelenet. Etchepare jellemével ellentétben állónak találtam azt, hogy nála a felesége eltasztásával egyidejűleg a válás fájdalmának érzéki oldala is megnyilatkozik. Vannak ilyen emberek; csak hogy ezek nem kergetik el az asszonyt, hanem fojtogatják és vele maradnak. Később rendszerint meg is késelik s azután önmagukkal együtt elemézik őt. Az a börtönéből agyoncsigázva előkerült s anyagiilag és lelkileg tönkretett Etchepare kizárólag a kétségbeesés erkölcsi gyötrelmének hatása alatt áll. Ennek a tolmácskép tör ki belőle minden keserűség: «Tíz év óta hazudsz... Csak a roncsodat hoztad az esküvőre... Megmélteljezted az édes anyám és a gyerekeim életét levegő-

RAGUZA VÁROS ÉS LACROMA SZIGETE.

még a gondolatából is űzi; neki csak a belseje finom. A kötelesség, a szenvedés és a hit edzette olyanná. Föllépésében kissé érdes; feleleteiben nem választékos; faja vérmérsékénél fogva lobbanó, s minden érzelmi nyilvánulásában, for-

mákra tekintet nélkül, igaz. A föld népének egyszerű, szenvedő asszonya ő. Ez a szerep nem a Márkus Emilia művészi egyéniségének való. Annak bevált és sikereiben gazdag, külön tere van.

A «Vörös talár» baszk alakjai után, valamit annak francia szereplőiről is. Azok általán véve az író ezélatának megfelelően mozogtak a színpadon. Mouzon urat a Nemzeti Színház sokat ígérő, tehetséges legújabb tagja, Gál Gyula adta és következetesen keresztül is vitte a lelki szárazságot. Otthonosan mozgott annak a könnyű életet legényembernek a szerepében, a ki egy orfeumi mómoros éj után, kissé nyomott aggyal, — a melyet cognac-al erősítget időnként — végzi a bűnvizsgálatot; s a ki azt megelőzőleg, gavalléros udvariassággal még egy képviselőt is lekötöztet. A képviselő szeme, Mouzon úr iróasztala körül szimatolgtatva, egy végzésre esik, a melyről egy előkelő választójának mint vád alá helyeztetnek a neve ri le. Fölháborodással megütődik. Micsoda gondolat! «Eugène-nek se lesz kedvére, a kívül pár nap előtt ép a mauleoni előlépteléseket tárgyaltam meg.» Eugène az igazságügyminiszter keresztneve. «Megértettem» — feleli Mouzon úr. A képviselő melegen kezét szorítva távozik s ő meg a tollnoka ámulatára, nyomban beszűnteti a vizsgálatot. «Eugène» barátját, a képviselőt, a ki a «Vörös talár» korrajzi részének egy életteljes alakja, finom mozzanatokkal személyesítette Nádai. «Eugène mondta», «Voltam Eugènenél», «Beszéltem Eugènnel» — oly ügyesen siklanak ki a szájából, hogy még a főügyészt is megtántorítja; a ki pedig mint erkölcsi pallos jelenik meg Mauleonban. A rendőrség bot-

SPALATO.

jét... Miattad vert meg az Isten!» Ez az ember, a baszk egyenességével megöli vagy ellöki a feleségét a nélkül, hogy érzéki ellágyulással gyöngítene a saját jellemén. Abban a perczen, a mikor ő az ajkával és a fogaival a felesége vállára tapad, üres buborékká lesz az erkölcsi kitérés. Neki az ő lelki világánál fogva nem szabad többé a mételeytel érintkeznie, mert különben elveszti az erkölcsi alapot arra, hogy elkeresse a gyerekei jó anyját és a hűség eskü ellen soha nem vétett feleséget; a mi azonban viszont érthetővé teszi azt, hogy a szívét facsarja a válás attól, kit szeretett.

Etchepare feleségének szerencsétlen sorsa a Márkus Emilia művészi kezében nyer tolmácsolást. Mondanom se kell, hogy az ő rendkívül adományával átgondolt egészet ad; mindenütt kellő helyen érvényre juttatva a lényegest. Lekötő játéka érzelmi hürokat érint és sorsával is együtt érez a néző. Megérdemelt taps, elismerés kíséri minden mozzanatát; rámmérvé azonban ő nem a pyrenaei hegyvidék egyszerű viszonyai közt élő baszk asszonynak a típusa volt. Az ő Yanettejéből a földnépe egyéniségének alaphangja hiányzott. Ő más alapon épít, de azt megépíti művészileg. Külső megjelenésre, modorra, hangra olyan finom teremtést alakít ő, a melyet csak a párisi légkör nevelhet. Yanette tíz év óta egy kis baszk faluban él, a hol született is. Egyszerű, küzködő, vallásos emberek között. Hűségesen tart a házküszöbéhez s aggodva takargatja a múltját. Rég lekopott róla a párisi máz; annak az emlékét

TRAU.

rányos éji dorbézolás miatt panaszt emelt Mouzon úr ellen s a szolgálatból elbocsátását hozza a főügyész. De «Engène» neve hat és Mouzon úr elbocsátás helyett avasziroszik. A derék Vagret helyébe nevezik ki ügyészsé, a ki az Etchepare-ügyben mint közbürlő megfellebbezett a kötelezése fölül.

Mihályfi nagyon rokonszenves volt a lelkiismeretével küzködő Vagret szerepében. Melegséggel párosult emelkedettség jellemezte, midőn arra az elhatározásra jut, hogy inkább veszszen az előmenetel, semmint hogy a lelkét nyomja egy ártatlannak a veszte. Hiába veszi őt körül a felesége, a ki jövőjük rég várt jobbra fordulását izgatott remény közt lesi a tárgyalás kimenetelét; hiába nézik őt le fölébvalói, a kikkel eleve közli a bűnösség körül fölmerült kétkedéseit; lelkének jobb sugallata lesz benne végül a győztes. Főlebbvalóit: a főügyészt és az esküdtzéki elnököket is egy-egy sívár jellemvonással mutatja be Brieux. A főügyész felháborodva tör ki a fölött, hogy mifele lelki szegénység, mással is közölni tépelődéseit. Viselje önmaga a felelősséget! Vagret-nek, mielőtt végleg döntene, eszébe villan, hogy egy esetleges semmisségi eset új irányt adhatna az ügynek. «Mit — semmisségi eset! — vág közbe az elnök — Engem bélyegezzetek meg, hogy ügytelmem vezetem a tárgyalást! Engem az ön gyámoltalansága miatt!» Vagret bocsánatot kér és cselekszik a lelkiismerete szerint.

Gyenes adta a főügyészt, Ujházy az esküdtzéki elnököt, egy-egy rövid jelenettel járulva a hivatali életkép jellemző kiegészítéséhez. Vagret feleségének szerepe Rákosi Szidi avatott kezében volt, azzal a földattal, hogy a cifra nyomorúság háztartási oldalát színeze ki; a melyben neki egy felserdült leánya — Vizvári Mariska — is a helyzetnek megfelelően segítkezik. Hogy Brieux korpépe hű legyen, megírtem még mellékalkalait: Gabányi egy reményekben elszáradt bírót adott; Dezső mint fiatal kezdő ügyész az idealizmus képviselője; az egyenes szokimondást, egy önmagával leszámolt nyugalmazott alaknak (Szacsavay) juttatja, megváltással a szerző s végül Zilahival egy igazat mondó tanút is szerepeltet, a kit ezen a nyomon úgy megrémit a bíró, hogy azt se tudja, hol keresse a fölött való örömeiben az ajtó, hogy nem tartóztatta le őt.

Ilyen túlerős színekkel festi a francia bíróság belélett, «Vörös talár»-jában Brieux. De a javítás nemes célzatával használt erős esetet.

Szűry Dénes.

KÉPEK DALMÁCZIÁBÓL.

Általában élénk érdeklődés mutatkozik hazánkban Dalmácia iránt s különösen a Magyar Földrajzi Társaság igyekszik e szép tartomány koronkénti ismertetése által az érdeklődést ébren tartani és fokozni.

Hogy Dalmácia jogilag Magyarországhoz tartozik, az vita tárgya sem lehet. Világosan igazolja ezt az 1868. évi XXX. törvényezikk 3-ik §-a, mely szerint «Magyarországnak s Horvát-, Szlavon- és Dalmátországnak egy és ugyanazon törvényes képviselővel, törvényhozással s a végrehajtást illetőleg közös kormányzattal kell birmioi.»

Azonban nem kívánok e helyen a dalmát kérdéssel foglalkozni; csak néhány képet mutatok be az egykori nagy Magyarország tengerpartjáról, melyek láttára talán fölébred egyik-másik olvasóban a vágy, hogy azt megtekintse. Ez ma aránylag rövid idő alatt és kevés költséggel megtehető, s Dalmácia balzsamos levegője, természeti szépségei és régi történelmi emlékei, a melyek között számos a magyar vonatkozású, gazdagon megjutalmazták az utazót.

Dalmáciának legérdekesebb városai közé tartoznak Spalato és Ragusa.

Spalato fekvése festői. Háttérben magas hegyek emelkednek, míg szép, tágas partját az Adria kékes vize nyaldossa. Ma még nem nagy város; mindössze 22,000 lakosa van; de kedves éghajlata s nagy és biztos kikötője, hatalmas földrajzi tényezők, melyeknek segítségével gazdag és virágzó tengerparti várossá fejlődhetik, mihelyt vasút fogja összekötni az ország belsejével, kivált Budapesttel. A dalmát kikötők

SZOBORMŰ A RAGUZAI ROLAND-OSZLOPON.

között első sorban Spalato a legalkalmasabb arra, hogy Magyarország tengeri kereskedelmén nagyot lendítsen.

A város fő nevezetességei Diokletian császár palotájának romjain kívül a híres dóm, a harangtorony s a keresztelő kápolna. Reánk magyarokra nézve különösen érdekes a harang-torony, mely a középkori építészet egyik legérdekesebb alkotásának van elismerve. Mária, IV. László nővére, Anjou Károly neje kezdte el építtetni s az építést Erzsébet, Róbert Károly neje folytatta. Most restaurálják.

De figyelmünkre és kegyeletünkre legméltebb az a kőkoporsó, mely IV. Béla két leányának, Katalinnak és Margitnak hamvait rejti magába, kik 1242-ben haltak meg a Spalato melletti Clissa várban, a hova atyjukkal a tatárok üldözése elől menekültek. A tetemeteket a Diokletian mauzóleumból keresztény templommal alakított spalatói dóm főkápuja fölött egy fülkébe temették el. A fülkét egy kőlap zárta, de a velenceiek, mikor Spalatót hatalmukba ejtették, a fülkéből a kőkoporsót eltávolították s helyére a szárnys oroszlánt tették. A kőkoporsó egészen a legújabb ideig a dóm homlokzatának egyik ablakmélyedésében volt elhelyezve; mint hogy azonban a dómot restaurálják, ideiglenesen a baptisteriumba (capella palatina) tették át, a honnan — mint hallottam — a javítási munkálatok befejezése után ismét régi helyére, a főkápu fölötti fülkébe fog visszakerülni.

Meghatottan álltam a kis kőkoporsó előtt, mely a baptisterium baloldalán a fal mellett a földön áll. Fölötte a falon papírlap függ, melyre olasz nyelven az van rányomtatva, hogy a kőlada IV. Béla Clissában elhunyt két leányának hamvait örzi.

A ki Spalatóban jár, el ne mulassza az egy órányira fekvő Salomát meglátogatni, a hol az egykori Salonaenak, Diocletian kedves mulató helyének romjait az ásások lassan-lassan napfényre hozzák. Ép ily érdemes a közeli Trau városát is megtekinteni, melynek remek dómja Dalmáciának legszebb temploma. Itt is tartózkodott egy ideig a tatárok üldözése elől menekülő IV. Béla.

Jackson Dalmáciáról szóló alapos művében meggyőzően ismerteti a Dalmácia régi épületein nyilvánuló magyar hatást s az angol írónak e fejtegetései főleg reánk magyarokra nézve nagybecsűek. Jackson szerint a magyar hatást egy épületen sem tapasztalhatjuk jobban, mint a traui székesegyházban, mely a

XIII. század első felében épült s valóságos ikertestvére a jaaki templomnak.

Spalatónál bizonyos tekintetben még érdekesebb Ragusa, mely magas falaival, tornyaival, bástyaival, felhúzó hídjaival valóságos középkori város.

Ragusa Dalmáciának többi városaitól minden tekintetben különbözik. Más itt a természet, más a nép s annak szokásai és ruházata; de más Raguzának a története is, bár annyiban mégis megegyez Dalmácia többi vidékének történetével, hogy e város fénykora is a magyar uralom idejére esik.

Régi és előhaladott műveltség nyomait találjuk itt úgy embereken, mint épületeken; az éghajlat is a legkellemesebb átmenet az éjszakai mérsékelt és a déli meleg között, a mi meglátászik a növényzetben is, mert fenyő, gesztenye, akác, platán, füge, citrom, narancs és olajfa, ciprus és pálma egy csoportban diszlik itt.

Raguzának változatos a múltja. Már 663-ban köztársaság volt s hogy e kis köztársaság közel 12 századon át hatalmas ellenfelekkel szemben nemcsak fenn tudott állni, de még nagy tekintélyre és gazdagságra is tett szert: előrelátó bölc kormányzóinak, a lakosság életrelvőségének, tevékenységének s rendkívül erkölcsöségének köszönhető. 1358-tól 1526-ig a magyarok voltak védnökei Raguzának, mely jóval később 1814-ben a hozzátartozó környékkel együtt az osztrák birodalomhoz csatlakozott.

A 12,000 lakosú városba nyugat és kelet felől felhúzó hidakon át jutunk. A várost kerítő vastag falakat kiszögellő tornyok és bástyák erősítik. Különösen feltűnik a bal sarokbástya, a magasra felnyúló Mencetta-torony. A város védelmére szolgálnak továbbá a St. Lorenzo erőd, mely lőrésével oly komoran és parancsolólag néz ki a tengerre, hogy kis Gibraltarnak is nevezik; továbbá a város mögött emelkedő Monte Sergio legmagasabb pontján, 446 méternyire a tenger színe fölött az Imperial erőd; ettől délkeletre szintén a nevezett hegygerinczen a Garkavica-erőd s végre a közeli Laeroma szigeten a Royal-erőd; de ezt már nem használják többé erődnek s lőréséit s befalazták. A mai hadihajók ágyúinak különben a többi erődök s Ragusa falai is aligha tudnának ellenállani.

Raguzának számos nevezetessége van. Mindjárt a nyugati kapu (Porta Pille) mellett egy kút köti le figyelmünket, mely még a régi vízvezetékéből kapja vizét. A kút s a vízvezeték Onofrio di La Cava jeles nápolyi építész remekműve, kinek vezetése alatt rövid másfél év alatt készült el az egész munka 1438. februárban, noha nyolcz mérföldnyi távolságról fut a víz e vezetéken a városba. Nevezetesebb továbbá a ferencziek kolostora gazdag könyvtárával; a vámház, a San Biagio templom s a székesegyház ritka ereklyéivel, melyek mind bő anyagot nyújtanak a kutatóknak.

Természetesen minket a magyar vonatkozású műemlékek érdekelnek leginkább, hiszen régi dicsőségünknek, egykori nagy hatalmunknak hirdetői azok. Ott áll a vámház előtti téren a Roland oszlopa zászlórúddal, melyet 1418-ban vagy 1423-ban állítottak fel, vagyis azon időben, midőn Ragusa magyar fennhatóság alatt állott. Az oszlop alapzatának egyik kővén, melyet ma a város múzeumában őriznek, latin fölirat van, a mely magyarázatban így hangzik:

«1403 május havában V. Márton pápa és a mi urunk Zsigmond római császár s Magyarország, Dalmácia és Horvátország királyának uralkodása idejében emeltetett ezen ő k zászló, Isten és szent Balázs véd-szentünk tiszteletére».

A Roland oszlopától balra a város egyik legkiválóbb épületét, a rectorok palotáját pillantjuk meg. Ez szintén egyik emléke a magyarok uralmának. 1388 és 1424 között épült s mostani alakjában régi olasz renaissance ízlésű. Hajdan két emeletes volt, most azonban csak egy emelet van, mert a második az 1667. évi földrengés alkalmával ledőlt. A földszinten tornác vezet, melynek oszlopain körívek nyugsznak. A tornácban a fal mellett márványpadok vannak, melyeken a köztársaság idejében szenátorok ültek ünnepek alkalmával. A tornác falába márvány tábla van beillesztve, melyen szintén olvashatjuk Zsigmond királyunk nevét.

Raguzából bárkán húsz percz alatt átjuthatunk a kies Lacroma szigetre, melyet több szép

költeményben dicsőít Miksa főherceg, a későbbi mexikói császár, kinek kedves tartózkodó helye volt. Később a sziget Rudolf trónörökös tulajdona lett, ki nevével együtt többször meglátogatta e helyet. A fenséges asszonytól 1892-ben díszes könyv is jelent meg Lacromaról. Pár évvel ezelőtt Ó Felsőge a Domokos-rendieknek ajándékozta Lacromát, a hol most csendesen éldegél néhány szerzetes.

Ragusa környékének egy másik érdekes pontja az Ombla folyó kies völgye, hová a városból két óra alatt juthatunk el. Legtanácsosabb kocsin Gravozába menni s onnan bárkán tenni az útát az Ombla forrásaihoz. Meglepő látvány tárul elénk. Egy nagy folyó szakad ki a sziklák közül, a mely mindjárt a kezdeténél néhány malmot hajt s egész mentén hajózható. Hoszsza mindössze négy kilométer, szélessége azonban 120—140 méter.

Nehéz eldönteni, hogy Dalmácia sok szép és érdekes vidéke közül melyiket illel az elsőség.

Ott van a Bocche di Cattaro (a cattarói tengeröböl), a melyet sokan földünk egyik legfestőbb pontjának tartanak. Nagy Lajos alatt ez is a magyar birodalomhoz tartozott.

Hát Sebenico elragadó panorámájával, gyönyörű székesegyházával! A várost övező, mohos falakat Kálmán királyunk építtette, ki 1105-ben járt itt s Dalmáciát meghódította, hogy Magyarország hatalmát a tengeren is biztosítsa.

Sebenicótől 18 kilométernyire vannak a Kerka folyónak híres vízesei, melyek Dalmáciának legsodálatosabb természeti szépségei közé tartoznak.

És Zára, Dalmácia fővárosa. Utójára említem, pedig megérdemli, hogy vele foglalkozunk legszívesebben. Bármennyire törekednek is elhorvátosítani, olasz város. Ipar, kereskedelem virágzik, s pezsgő szellemi élete üdvös mozgalmakat teremt, melyeknek nem egy hasznos alkotás köszöni létesülését. A munkában elől jár a városnak geniális és fáradhatatlan podestája, Trigari Miklós lovag, ki hazánkban régi őszinte barátja. Ha magyar ember kopogtat be hozzá, azt a legmelegebben fogadja s elhalmozza figyelmével.

Zára műemlékeinek egész irodalma van; fájdalom, magyar nyelven egy-két értekezés kívül alig jelent meg valami, pedig lépten-nyomon akad becses magyar vonatkozású tárgy Zarában.

Ott van S. Simeone templomában Szt. Simonnak nagy műbecsű ezüst koporsója, melyet Erzsébet királyné, Nagy Lajos neje készíttetett. Utánzata ezredéves kiállításunkon látható volt, s azon alkalommal a «Vasárnapi Ujság» is kimerítően ismertette.

A koporsótól jobbra és balra két nagy kép díszíti a falat, a melyeken Erzsébet királyné, Nagy Lajos neje és fényes kísérete látható. Paravia könyvtárban is van reánk magyarokra nézve rendkívül érdekes hat kép, a melyek a zárai híres Nassi család tagjait magyar díszruhában ábrázolják.

Megtekintésre különösen méltók a S. Donato ősrégi templom, mely némelyek szerint már a rómaiak idejében fennállott, a mikor Juno Augusta temploma volt. A székesegyház, melyet a XIII. század közepén kezdték építeni s a XIV. század harmadik évtizedében készült el; tornyát csak századunkban építették, 1840-ben az első emeletig s 1893-ban befejezték Jackson tervei szerint. A S. Grisogono templom a XIV. század második feléből való. Érdekes még a Buovo d'Autona nevű torony, meg a Porta Terra Ferma.

Zárától délre 27 kilométernyire a tenger mellett fekszik az egykori Biograd helyén Zára Vecchia. 1102-ben itt koronázták meg Horvát- és Dalmátország királyává Kálmán királyunkat.

Szomorúbb emlékeztető reánk nézve a Zárától szintén nem messzire fekvő Novigrád, melynek várában Nagy Lajos özvegyét, Erzsébet királynét és leányát, Mária királynét, a megölt Kis Károly pártja fogva tartotta és 1387-ben, a két királyné híveinek közlekedésével, Palisnai János vránai perjel, kinek őrizetere voltak a királynék bízva, Erzsébetet leánya szeme láttára megfojtatta és holtestét a vár faláról ledobatta.

Fejezzük be képeink sorozatát Dalmácia czimerével, mely három vörös, száj és nyelv

DALMÁCZIA CZIMERE.

nélküli koronás arany leopárd-fej — kettő fent, egy lent — két mezőben. Ott van e czimer a magyar birodalom czimerében is.

Dr. Havass Rezső.

NAGY EMBEREK ÉLETTÁRSAI.

Bismarckról jegyezték fel egy ízben azt a nyilatkozatot, melyet feleségéről tett s mely a nagy embernek a nőkről való gondolkozását oly szépen jellemzi: «Ő az, a ki azzal tett, a mi vagyok.» S ezt többé-kevésbé minden nagy lélek elmondhatja magáról.

Hogy egyelőre csak a politikusoknál maradjunk, a vaskanczellár egyik leghivatottabb kortársa, Beaconsfield lord nem úgy emlékszik-e hitveséről, a ki pedig egyik barátjának volt özvegye s húsz évvel idősebb nála, hogy «a legszigorúbb kritikák, de tökéletes asszony?» Ugy is tekintette mindvégig nejét, mint szerencséjének megalapítóját, s utzásaira mindig magával vitte.

Írók és költők azonban rendszertelen nem oly higgadtak élettársai megválasztásában, mint az itéletében több nyugodtságúhoz szokott államférfiak. Épen ezért, bár taláunk köztük is olyanokat, a kik elmelekedésükben sokat köszönhettek egy hű és lelkek világát mélyen átható nő támogatásának, de itt viszont az ellenkező eset sem áll példa nélkül. Akárhányszor döntött már ilyeneknél egy véletlen csekélység az ember egész jövőjére kiható lépés előidézésében. A híres regényíró Walter Scott egy esős vasárnap esernyőjét ajánlta fel egy ifjú hölgynek. Ez a templomból jött. Az esernyőt elfogadta s a költő szíve egyszerre lángra is gyúlt a szép hölgy iránt, ki nem volt más, mint Sir John Delekas leánya, Margit. Hat évig udvarolt neki, de a leány egy bankárhoz ment nőül, ki később Scott Walter önzetlen és áldozatkész barátjának bizonyult anyagi zavarai idejében. Elég az hozzá, ez a családós volt az oka, hogy a regényíró nem sokára rá Charpentist kisasszonyt, egy francia royalista leányt vette nőül, kinek atyja a forradalom alatt halt meg.

Nem csupa szólas-mondás, hogy egy jó nő szemét, kezét, mindent pótol férjének. A méhek legkitűnőbb ismerője, a geni természetű Huber 17 éves korától vak volt s mégis képes volt arra, hogy rendkívüli jártasságot szerezzen magának a természetudományok egy olyan ágában, mely a legaprólékosabb megfigyelést, a legélesebb látást kívánja. Felesége szemei segítették elméjét. Ó beszélt rá férjét tanulmányaira, csak azért, hogy súlyos testi csapását felelje, a mi sikerült is neki.

Daudet Alfonznak is valóságos jobb keze volt a felesége. Pedig a nagy regényíró kezdetben el volt határozva, hogy aglegény marad, anyáira félt egy szerencsétlen házasságtól. De mikor bemutatták Julie Allordnak, a ki maga is tehetséggel forgatta a tollat s választékos ízlésű kritikus volt, minden aggodalma eloszlott. A frigy valóban szerencsésnek is bizonyult. Maga sógora adja meg Daudetnek az elismerést, hogy «férje tüzhelyén ő volt a láng, munkájában irányítója, ihletében meghitt tanácsadója. Nincs lap, melyet ne ő vizsgált volna át, ne ő javított, tökéletesített volna. Odaadó támogatásának s fáradhatlan közreműködésének ékes bizonyítást szolgáltatja férje «Nábob»-ja előszavában, de ő nem engedte azt megjelenni.» Egy szer — úgy beszél — érzékeny drámai összehozalkozása volt feleségével, mely erre a megjegyzésre ragadta: «Nem tünik-e

neked az egész úgy, kedvesem, mint egy regényből kikapott fejezet?» — «Nem Alfonz, — felelt az asszony, — hanem inkább, mint egy regénybe való fejezet.»

Zseniális zenészek általában kevésbé boldogultak a házasságban, mint testvéreik a Műzsában, az írók és költők. Haydn például egy fodrász leányát vette nőül, a kinek szerencsétlen ingerlékeny természete, harapós nyelve s vad és féktelen modora volt. Nem is éltek sokáig együtt, szét kellett válniok. Weber sem mondhatott sokkal több jót feleségéről. A szép énekesnő Gretchen, kivel Stuttgartban ismerkedett meg, nem valami jótékony befolyással volt rá. Mindenféle extravaganciákba sodorta férjét abban a törekvésében, hogy a nagy urat játszsza.

Händel meg sem házasodott soha, Schubert regényes szenvedélyét pedig meg sem értette ideálja, a rendkívül szép és lelkes Karolin grófnő. Az édes szavú zeneköltő külsője különben nem volt szép. Kemény, idomtalan vonások, vastag orr, előrelálló száj, félszeg alak. Csak a mély és tüzes szemek enyhítették megjelenése ellenszenvenességét. A büszke családhoz tartozó tapasztalatlan leány nem is sejtette, hogy mily érzelmeket keltett a lángelméjű ifjúban. Csak akkor tudta meg, mikor egyszer-kétszer játszószággal azt a kérdést intézte hozzá: Mi oka annak, hogy még semmit sem ajánlott neki? «Mert minden az öné!» — felelte Schubert, lelke önkénytelen kitörésével. És mintha aztán maga is visszaretent volna az elejtett valómástól, többé nem merte keresni az ideáljával való találkozást. De azért soha sem szeretett mást, sohasem feledte első álmát.

Talán nem is emberi értelemben vett szereltem volt a Beethovené, bármily rajongó ömléggel szokott is emlékezni grófnőjéről, Guicciardi Giuliettáról, a kit «halhatatlan imádottjának, «angyalának, «mindenének, «életének, «nyelvének»-nek, «mindenének»-nek, «életének»-nek nevez. Neki ajánlotta «Adelaide» című világhírű romanczáját is, az egatívó szenvedélyek e dalba öntött sovárgását. A bájos grófnő azonban többre becsülte a fényt, rangot és jólétet, mint egy nagy géniusz oldalán neve halhatatlanságát. Másból ment nőül s úgy lésztott, Beethoven sem vette komolyabban a dolgot.

A családi élet puha fészkeinek enyhet adó melegét talán az egyetlen Mozart élvezte háborítatlanul. Huszonöt éves volt, mikor megkérte a szép énekesnő, Weber Alojzia kezét. Pedig a fiatal hölgy nem sok csabított találhatott a sápadt, nyurga, hosszú orrú, nagy szemű és kicsiny fejú ifjúban. Nem úgy huga, Constance, ki titokban epedett Mozartért, s kitaró szerelmével képes volt a zeneköltő szívét is a maga részére hódítani. Ám a család kifogásolta a választást, az alatt az ürügy alatt, hogy Mozart híre még nem elég nagy. Erre Mozart egy opera írásába fogott, mely midőn elkészült, elnémitotta Constance rokonságának minden ellenvetését és a leányt neki adták.

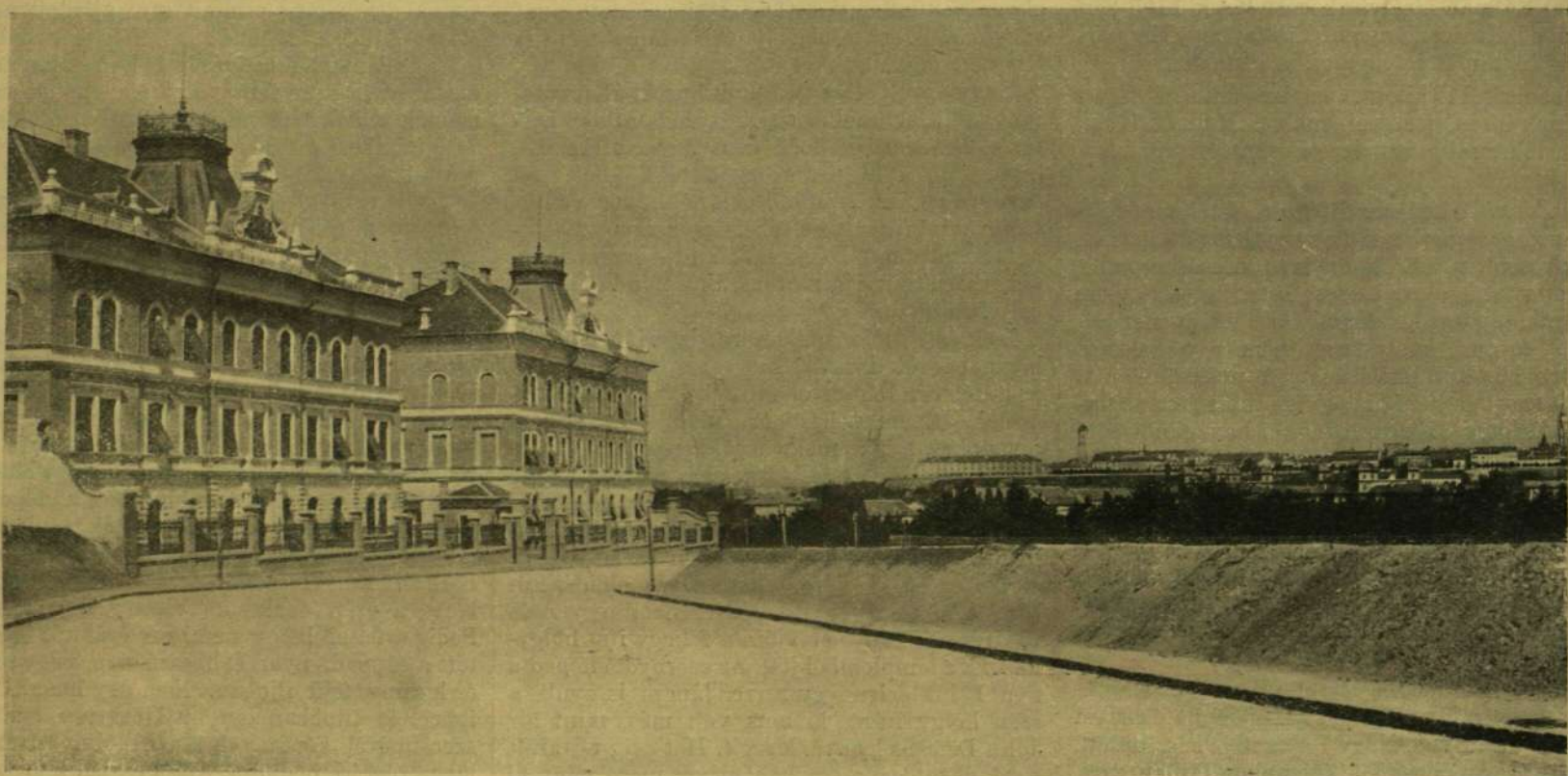
Ettől fogva a leglázább munkásságot fejtette ki Mozart, családi életének jótékony hatása alatt. Szinfoniák, operák, sonáták egymásután kerültek ki kezei alól. Több pénz szerzett, mint bármely más zeneköltő, de fájdalom, azért még sem üzhette el magát a szükség s a nélkülözés fenyegető rémét. Nem mintha magára nézve lettek volna túlfokozott igényei, hanem mert jó szíve soha sem tudott senkinek megtagadni semmit.

Mintaszertű férj volt ez az elsőrendű lángész s gyöngédsége a legjobboldabb apróságokban nyilvánult feleségével szemben. Sokkal korábban szokott kelni, mint ő, hogy rendes sétalovaglását elvégezze. Ilyenkor mindig arcon csókolta alvó feleségét s homlokára egy-egy papírseleket helyezett, ilyen búcsúszavakkal: «Jó reggelt kedves kis feleségem. Reménylen, jól aludtál s eszedet álmodtál. Két óra múlva visszajövök. Viseld magad úgy, mint egy jó kis lány s ne szökj el férjedtől!» Mikor aztán házasságukat az ég is megáldotta, a túlboldog Mozart kevésbé dicsekedett el fiával: «Ebből igazi Mozart lesz, mindig abban a kulesban sir, a melyben én játszom.»

De a boldogság néhány mosolygó képe mellett hány tragikus házasság sötét végzete árnyékosza az emberiség nagy szellemhős befutott pályáját. Van-e siralmasabb sors, mint az amerikai költő, Longfellow-é? Huszonnégy éves

A FŐHOMLOKZAT.

A LAKTANYA A BUDAI KÖRÚT FELŐL.

korában, 1831-ben nősült először, a ritka szép Storer Potter Maryt véve feleségül. Két évvel előbb választotta meg, egy hosszabb európai útja után, a Bowdoin college a modern nyelvek tanárává. Négy felhőtlen évet töltött itt el, megszerzve tanulmányait és házi boldogsága közt. Ekkor, 1834-ben a Harvard egyetem tanári székére hívták meg, szintén a modern nyelvekre, egy évi szabadságot adván neki, hogy ezt Németországban tölthesse. Újabb hat hónapja ragyogott rá a megelégedett boldog életnek. Ekkor felesége beteg lett és meghalt Rotterdamban.

A csapás mélyen megrázta az érzékeny kedélyű költőt, ki „Angyalléptek” című költeményében örök emléket emelt elhalt feleségének. Kilenz év örömtelen özvegység után újra oltárhoz vezette Miss Appleton, kiről így ír „Hyperion”-jában: „Arcának csodás ígérete volt. Olyan nyugodt, szelíd arc volt, melyen békésen áradt el az ébredő lélek világossága. És milyen lélek! Egy ének szentelt templom, mint a római Pantheon, felülről nyerve világosságát.”

A zavartalan boldogság újabb tizenkét éve következett. Az élet bora esordultig volt a költő serlegében. Csak ötvennégy éves volt még. Ekkor jött az iszonyú katasztrófa. Felesége szemei előtt égett halálra.

Longfellowné pecsétviaszszal babrált, hogy kis gyermekeit mulattassa. Egy égő viaszcepp ruhája redői közé csöppent, melynek könnyű gáz-szövege egyszerre lángot fogott. Neje sikol-

tására Longfellownak csak annyi ideje volt, hogy a mellékszobából előrohanna, egy pokróczot dobjon az elevenen égő testre. De már késő volt. A sugárzó szépségű fiatal asszony halálos sebeként borítva rogyott össze. 1861 július 12-én

LEGÉNYSÉGI LAKÁSOK ÉS GYAKORLÓ-TÉR.

A BUDAPESTI CSENDŐRSÉGI ÚJ LAKTANYA. — Erdélyi fénykép.

temették, ép házassága évfordulója napján. Soha sem látszott szebbnek, mint e napon. A tűz, bár rettentően összeégette, sértetlenül hagyta szép feje egyik oldalát.

Fény és ború így változik emberi életünk viszontagságos sorsában. De a nagy elmék gondolatvilágát nem érthetjük meg teljesen, ha kulcsát nem keressük pályájok döntő fordulataiban, a családi élethez való viszonyukban.

V.

EGYVELEG.

* A jégfelleghajtó ágyúk száma folyton terjed. Így például 1899-ben Franciaországban még csak kétezer ágyú volt használatban, de a múlt évben 15,000-et alkalmaztak. Egy teljesen felszerelt ágyú tíz töltenyvel átlag 200 koronába kerül.

* Nyomor Londonban. A múlt évben London utcáin nem kevesebb mint 53 ember holttestét találták, kikről a hivatalból megejtett vizsgálat folytán kitént, hogy éhen haltak meg.

* Korea fővárosában, Szöul-ban, alkonyatkor egy bronz harang szólal meg, mire minden férfinak haza kell menni. A mely férfit ezután az utcán érnek, kemény testi büntetést kap; a nők azonban szabadon járhatnak és látogatásokat tehetnek.

SKUBLICS JENŐ.

1839—1901.

Múlt hó 29-ikén temették el Zala-Egerszegen rendkívüli részvét mellett Skublcs Jenőt, Zalavármegye egyik vezérőrnagyát. Ivadéka volt a Dunántúl, kivált Zalában nagytekintélyű velikei és bessenyői Skublcs-családnak, mely eredetileg Horvátországban virágzott, s melynek valószínűleg tagja volt az a Skublcs Mihály, ki a mohácsi csata előtt Zimonyt védelmezte Szoliman ellen, oly keményen, hogy mikor végre fogásába esett, a török vezér elefanttal tapostatta agyon, — valamint az a másik Mihály is, ki 1527-ben a czettini gyűlésen a Zrinyiekkel és Frangepánokkal I. Ferdinánd elismerése mellett nyilatkozott. E régi tekintélyes családnak méltó sarja volt Skublcs Jenő.

A zalamegyei kies fekvésű Bessenyő faluban született 1839-ben. Atyja, József, cs. kir. kapitány, földbirtokos és táblabíró volt.

A régen dúsgazdag család ősi vagyonából, mely egykor Nyitra-, Vas-, és Zalamegyékben mintegy huszonnégy falu határát foglalta magában, — neki már csak pár ezer holdja maradt; de a család tekintélyét mindvégig megőrizte. Két fia maradt: Zsigmond és Jenő, kik atyjuk nyomdokain haladtak.

Nagy befolyással volt a két ifjúra anyjuk, Remser Borbála igazságos, erélyes jelleme, ki vasakarátával atyjuk korai halála után megtartotta számukra a megtamadott családi vagyont; továbbá Deák Ferencz és Csányi László társasága, kik atyjuknak benső barátjai voltak, miről számos kedves levél tanuskodik, melyeket a két nevezetes férfiú Skublcs kapitányhoz intézett. Nevelésüket a magas műveltségű, nemes jellemű Maitz János, 48-as honvéd főhadnagy, egykori papnövendék és Könygmajer Károly, később apátkanonok, czimzetes püspök, Deák Ferencz és Batthyány Kázmér benső barátja s országos hírnök irányították.

Ily környezetben növekedett föl a két testvér. Különösen az ifjabb, Jenő volt az, ki törekényebb testtel, de a jó és nemes iránt fogékony lélekkel magába szívta a nagy eszmék csiráit. Nagy kedvvel művelte a klasszikus, de különösen a magyar zenét is. Mikor az alkotmányosság helyreálltával a megyei közéletbe kilépett, a közügy fáradhatatlan, részrehajlatlan, önzetlen munkássá vált, nem keresve fényt, hasznot, dicsőséget, egyedül a közjót kívánta szolgálani, erős, tevékeny akarattal buzdítva, serkentve, vagy békítve és csillapítva ott, a hol kellett.

A politikai téren, mióta a régi Deák-párt felbomlott, ahhoz az ellenzéki árnyalathoz tartozott, mely gróf Apponyi Albert vezérlete alatt a nemzeti párt nevet vette föl, Apponyit tekinté vezérének, s újban, mint Apponyi, ő is tiszta meggyőződéssel csatlakozott a mai szabadelvű párthoz, mely Széll Kálmán alatt a régi Deák-párt tradícióit fölélesztte. A megyei szabadelvűpárt elnökévé lett, de emésztő betegsége már nem engedte meg, hogy még további tevékenységet fejthessen ki a közpályán, melyen soha semmiféle fizetést, előnyt nem fogadott el s még azt a 900 forint tiszteletdíjat is, melyet 15 évvel ezelőtt, mint gazdasági tudósító három évi működéséért kapott, csak abból a czélból vette föl, hogy halála után — mint nejeének szóval meghagyta — kamatostul zalamegyei jótékony célokra fordíttassék.

Ilyen volt az a férfiú, kit most 63-ik évében ragadott el a halál, gyászba borítva szerető hitvesét, Spelletich Paulát, a ki Spelletich Bódognak, az 1848/49-iki képviselőnek, kör-

mánybiztosnak, majd emigránsnak leánya. Zala vármegye önzetlen hű fiát és egyuttal egyik vezetőjét veszítette el az elhunytban.

KAPISZTRÁN JÁNOS.

Az országos képtár igazgatósága a legközelebbi napokban egy képet állít ki, mely több okból megérdemli, hogy rátereljük a figyelmet. A kép csak másolat ugyan, de mégis nagyon érdekes. Nemcsak azért pedig, mert hazánk történetének egy nevezetes alakját ábrázolja, a ki Hunyady Jánosnak osztályosa volt a nándorfehérvári döntő diadal kivívásában, hanem azért is, mivel aképek műtörténelmi szempontból határozott értéke van. Rajta nevezi magát festője először *Vivarini* névvel, amely a korai velencei iskola évkönyveiben elsőrendű helyen áll. A muranói Vivarini festő-család három tagja közül a középsőnek, Bertalanak alkotása és mű, mint az alján lévő keskeny szalagocska felirata elárulja. Ugyanebből azt is megtudjuk, hogy a kép 1459-ben, tehát három esztendővel Kapisztrán halála után készült. Hogy kit ábrázol, azt a majdnem életnagyságú alak mögötti vörös kölapon, a hasonló színű és anyagú talapat

SKUBLICS JENŐ.

párkányán olvasható gót betűs felirat mondja el, a mely így szól:

beatua . Joh(ann)es . de Capistrano . ord(n)is . minoru(m) de obs(er)ua(n)cia obiit . 1456 . die[m] m[en]s[is] 23 octobris . In huj[us] . u(n)gar[ia]e

A () közötti próbb betű rövidítéssel jelezvék, a [] közöttiek pedig hiányoznak a kép széléről.

A szürke csuhába, a Ferencz-rend akkori viseletébe öltözött, fapapucos, derekán kötéllal övezett alak jobbában függőlegesen letűzött lobogót tart. A zászlónak a szent arca felé lebentő oldalán az ő kedves tanítómesterének és eszményképének, Sienai Szt. Bernardinnak a tipikus ábrázolása látható, kezében az égből alászállt tüzes golyóval, mely az eleinte súlyos beszédhibával küzdő prédikátort csodálatos módon ékesszólóvá tette. A lobogónak Kapisztrán glóriás feje fölött lebegő szalagja is latin felirattal van, mely háladársra szólítja föl a híveket a Jézus Krisztus által kivívott győzelemért, tehát világosan czéloz a nándorfehérvári diadalra, a szent mozgalmass és viszontagságos életének e dicsőségesen ragyogó koronájára. A kissé előre hajlott, középtermétűn valamivel alacsonyabb, de korához képest még mindig szilárd tartású aggyastny fejé kiváló gonddal van festve. Hozzá mérten a test még kissé kezdetleges ábrázolása egészen arra az átmeneti korszakra vall, a melyben Vivarininek eleinte még félnék szárnybontogatása máris nevezetes haladást jelez, ha elődeivel hasonlítjuk őt össze.

Minket ez arcon a festőnek kivált az a szembevető törekvése érdekel, hogy hősét világtörténelmi nagy szerepét teljesen felfogva jellemesse. S ha a szent kortársainak róla ránk

maradt szóbeli leírásait olvassuk, — a melyek sorában kivált az Aeneas Sylviusé, a későbbi II. Pius pápáé érdemel figyelmet, — akkor el kell ismernünk, hogy Vivarini az olasz, kivált a velencei művészet akkori fejlettségi fokához képest jelesül oldotta meg feladatát. Képeinek tehát annál nagyobb értéket tulajdoníthatunk, mert ismervén művészi irányát és ambícióját, feltehetjük róla, hogy a hol módjában volt, nem érte be a pusztán tipikus ábrázolással. Ennek ez esetben ellene mond már a részletező gond és a félreismertetlen egyénítő törekvés, mely az arcnak minden vonásából kitetszik. A határozottan egyéni koponyaalak, a nagy távol-ságba szegzett éles, majdnem szűr tekintet, az ezzel együttjáró erősen feltüremlett homlok-ránczok annyira személyes jelleget adnak az arcnak, hogy azt első pillantásra is nem közönséges, nem is átlagos ember képmásának kell tartanunk. S mennyire talál e beszédes arcnak minden vonása az egykorúak leírásához! Csupa csont, bőr és ideg, mondja róla Aeneas Sylvius; szemének búvós erejét pedig szintén több kortárs említi. Pusztán tipikus ábrázolással különben megrendelőit is aligha eléghette volna ki a művész, a kiknek épen úgy, mint neki magának, nem egy izben elég alkalmuk volt Kapisztrán csodás hatású szónoklatát a lagunák városában hallgatni.

Kortársak tanúsága szerint 1450 előtt ismétlen járt ott a lánglelkű apostol különféle fontos pápai megbízásokban; többször tartotta a böjti prédikációkat, mint egyebütt, úgy itt is, a töméntelen sokaság miatt szabad téren. Tehát Velenczében a XV. század közepe táján, mikor e kép készült, jóformán mindenki személyesen ismerhette Kapisztránt, kinek nem egy természetfölötti erővel eszközölt gyógyítása még közszejön forgott Vivarini korában. Ahhoz tehát alig férhet kétség, hogy a festő akár még az előről készített vázlat után, akár pusztá emlékeztől, de jellemző hűségre törekedve ábrázolta Kapisztránt, hősének a lelkét igyekezvén arczára varázsolni, a miben a három Vivarini közül talán Bartolomeo jár legközelebb az egykorú német mesterekhez. Antoniőről, Bertalan bátyjáról különben tudjuk, hogy korábbi munkatársa, mivel egy ideig közösen alkotta műveit, német mester volt. Innen a feltűnő hasonlóság, mely Bartolomeo képein is néha egészen a kölni iskola arcmásaira emlékeztető vonásokkal vall az éjszokról jött hatásra.

Így vagyunk Vivarini B. Kapisztránjával is, a mely kétségtelenül az egyetlen hitelesnek mondható a szent valamennyi ábrázolatai között. A többi különben majdnem mind a Vivarini óta tipikussá vált alak többé-kevésbé sikerült utánzata, vagy legalább annak a hatásá alatt áll. Így az is, a mely az *Acta Sanctorum* októberi X. kötetében, az október 23-ról szóló rész végén, a szentnek egy Capistranóban örözött képe után készült, másolatot tüntet fel.

Némi nyoma látható e tipikus ábrázolatnak egy 1578. évi velencei nyomtatvány címleplapján is, a mely Kapisztrán egy munkácskáját, az utolsó ítéletről és az Antikrisztusról szóló előzi meg. A keresztcs zászló és a szent kámszaja gallérián (képünkön a balvállon) lévő kereszt rendes alkatrészei e tipikus ábrázolatnak, a melyről többnyire a balkézben tartott könyv sem hiányzik. Vajmi távol áll már e típusról az a kép, mely a Szilágyi Sándor szerkesztésében megjelent ezredévi nagy történelmi munka IV. kötetének 146. lapján látható s Rafael egy állítólagos ifjúkori műve után készült. Az itt jóval ifjabbnak ábrázolt szent arczán nyoma sincs a Vivarini-féle kép jellemzettségének.

Akkor még az a különben is igen érdekes metszet is közelébb jár a Kapisztránról alkotható jellemképhez, melyet ugyanez alkalommal egy 1519. évi augsburgi nyomtatvány címleplapjáról közlünk. E kis könyvecske egy-egy példány a Nemzeti Múzeumban és Apponyi Sándor gróf gyűjteményében van meg. Az ennek leírásában kifejezett gyanítás szerint e metszet *Schäuflin János* műve, a mit a képecske alján lévő monogrammmal megerősíteni látszik. A metszet azt a jelenetet ábrázolja, midőn a Kapisztrán sziverehető prédikációjától megindult tömegben a játékosok koczkáikat, ostábláikat és kártyáikat, a nők pedig piperjúkat, sőt még a hajfonataikat is maglyáram hányják, feláldozván, mint a szent életrajzírja a köny-

KAPISTRÁN ARCZKÉPE VIVARINI BARTOLOMEÓTÓL.
Eredetije a párisi Louvre-ban, másolata az Országos Képtárban Budapesten.

vecske elején mondja, «az ezermesternek, vagyis az ördögnek e bűbajos eszközeit, a melyekkel az emberek lelkeit behálózta».

Egykorú feljegyzések Lipcsében vagy Nürnbergben történetek mondják ez esetet, melyhez hasonló bizonyára többször is ismétlődött a szentek apostoli térítő útján.

Olvasóink bizonyára szívesen látják ezt a másik korjellemző képet is az elsőnek bemutatása alkalmából, mely a párisi Louvre-ban lévő, fára, temperával festett eredetinek fényképe után készült. E fényképet Forster Gyula miniszteri tanácsos úr bocsátotta a «Vasárnapi Ujság» rendelkezésére. Kammerer Ernő úr pedig, az országos képtár igazgatója, valamint Wollanka dr. úr, lekötélző szíveséggel jártak kezünkre a képre vonatkozó műtörténelmi adatok megszerzésében. K. L.

PADEREWSKI.

A jelenkor legnagyobb zongoraművészei közül való Paderewski Ignác, az orosz-lengyelországi virtuóz, a kit november 16-án fog a budapesti közönség ismét hallani. Mintegy tíz éve, hogy a lángveres hajú, rendkívül érdekes arcú, még érdekesebb egyéniségű művész nálunk járt; már akkor is rég világhírű volt, azóta pedig még ismertebb lett a neve. Azóta tette meg amerikai hangversenykörútját, melylyel amúgy is nagy vagyonát talán megháromszorozta; azóta komponálta Magyarországon játszó operáját is. A Kárpátok vadregényes tájain kóborló cigánynép szerelmét éneklé meg ez a dalmű; hőse Manru, a kiről ezimé is kapta. A tavaszszal nagy sikerrel mutatták be Varsóban, s a legtávolabbi német város előkelő, nagy lapjai odaküldték zenébírálokat az első előadásra; azóta számos elsőrangú színpad megszerezte; valószínű, hogy a magyar kir. opera is fölveszi műsorába. Sokat írtak ezen opera dallamszépességéről, hullámzó szenvedélyéről, különösen

pedig mesteri hangszereléséről: a zenekar nyelve gazdag, beszédes, páratlanul színes; ez új oldala, új fejlődési foka Paderewski lángelmének s meglepő, mert Liszt és talán d'Albert kivételével a zongora- vagy hegedű-virtuózok nem állnak valami magasan a zenekarral való bánás tekintetében.

De addig is, míg «Manru» esetleg megjelenik operánkban, Paderewskiben minket főleg a zongoraművész érdekel. A 42-dik életévét éppen most (november 6-án) betöltött virtuóz szülővárosában, Varsóban tanult, a melynek konzervatóriumán utóbb (1879—88) tanárkodott; de már utolsó mestere, honfitársa Leschetitzky (Bécsben) annyira kifejlesztette művészi egyéniségét, a gyöngéd, vibráló érzés hullámai közül is kivillanó éles ritmikát, a cigányainknál is megtalálható, csapongó rubatójátékokat, a melyről azonban Chopin óta tudjuk, hogy éppen így fakad a lengyel érzésvilágból.

Paderewski nem bírt a világtól és a dicsőségtől elzárkózva, kathedrájához kötve maradni; jól tette, hogy művészetét élvezni engedte az egész művelt világnak.

Sajnálhatjuk, hogy az amerikai tournée-rendszert már vérebe ment a művészeknek: másfél hónapig erősen dolgozik, aztán pedig egész esztendőig is visszavonul, a genfi tó melletti pazar fényű villájába. Így kénytelenek vagyunk egyetlen hangversenyével beérni, mert ezután rögtön tovább kell utaznia, hogy mindössze is csak hat hétre terjedő európai művészi körútjában mindenütt megjelenhessen a kitűzött időben.

A BUDAPESTI CSENDŐRSÉGI ÚJ LAKTANYA.

A budapesti III. számú csendőrküldési parancsnokság és ennek kiegészítő részei ez évi augusztus hó 1-éig a város különböző helyein elszórtan bérházakban voltak elhelyezve, midőn a képünkön most bemutatott, minden követelménynek megfelelő, valóban nagyszerűnek mondható laktanya elkészült.

A laktanya a budai külső nagykörút mentén, a közös katonai kórházon túl gyengén emelkedő lejtőn, a kincstár által megvett 16,000 négyszögletes kiterjedésű telken épült.

A körútra szolgáló két főépület oromfalait egy-egy két méter 50 centiméter magas egyesített országos nagy címert díszíti; ezen pyroganit ezimerek a pécsi Zsolnay-gyárban készültek.

A pavillon-rendszerben készült laktanyának összesen kilencz nagyobb épülete van, úgymint: törzspület, tisztalak-épület, altiszti és legény-

ségi laképület, mellék- és börtönépület, a lóistálló, fedett lovarda, továbbá egy jégverem és egy tekepálya.

A törzspületben vannak a számvéviségi és más irodák, helyiségek a segédzemélyzet részére, a törzsirattár, a törzs nyomdája, stb. s ezeken kívül tisztalakások.

A tisztalaképületben van elhelyezve a számparancsnoksági és két segédmunkási iroda, szakaszparancsnoksági-, pótkerparancsnoksági-, állatorvosi-iroda, nőtlen altisztek részére két helyiség, hadapród és a számparancsnoksági nyomda, továbbá tisztalakások.

Altiszti laképület. Ebben van többek közt a legénységi olvasókönyvtár, játszószoza, lakás az altisztek számára, különféle melléképületek, s néhány raktár.

A legénységi épületben 11 legénységi hálószoba, összesen 138 ágygyal, továbbá tanterem és sok más helyiség van; a pinczében pedig nagy legénységi közös étkező stb.

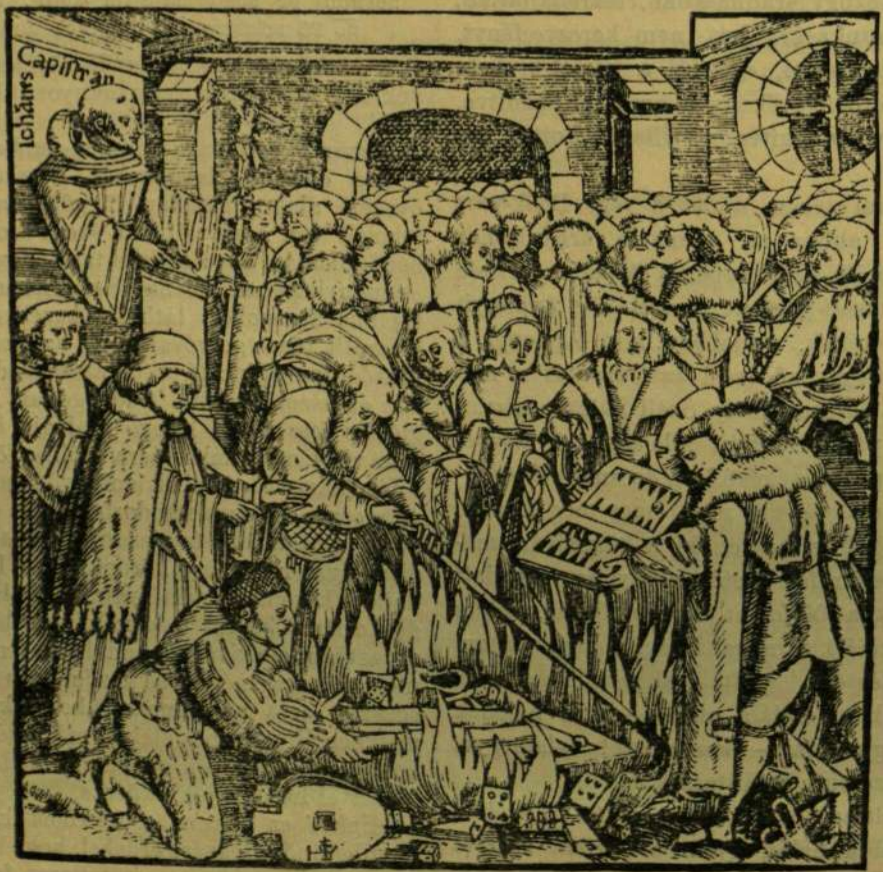
A melléképületben van egyebek közt tisztai étkező és játszószoza, két legénységi étkező, a markotányos konyhája, legénységi közös fürdő, különfürdők és más helyiségek.

A lóistálló 28 lóra van berendezve különféle melléképületekkel. A szellőztetést vastag gipszlemezektől készült kürtök közvetítik, melyeknek fő előnye az, hogy nyirkos, nedves és teli időben az istállóban képződő párákat felszívják s ezáltal a csepegést megakadályozzák.

A fedett lovarda belső hossza 50 méter, szélessége 28¹/₂ méter, a legnagyobb és legtetszebb lovardák egyike Budapesten. Világítását a főfalakon át négy oldalról kapja nagy félkörívben végződő ablakokon keresztül. A vasfedélszéket a helybeli Danubius vas-, gép- és hajógyár részvénytársaság készítette, szerelte és állította fel. A tulajdonképeni lovaglóter oldalfalai két méter és 50 centiméter magasságig fenyőfa-deszkaborítással vannak ellátva, talaja pedig keményfa fűrészpor és finom szemcséjű Duna-homok egyenletes keverékéből készült. A lovardának egy fő- és két mellékbejárata van. A főbejárattól balra, emelkedett helyen van a széles nézőtér három erkélyszerű nyílással, jobbra a nagy nyeregkamara és melléképületek.

A fentebb ismertetett épületeken kívül van még a telepen a főbejárattól jobbra és balra egy órház, egy laktanya-ügyleti épület s tiszték részére egy kényelmes tekepálya.

Az új laktanyában hét tiszt, nyolcz nős altiszt, kilencz altiszt, két hadapród, 138 legény. A munkás- és szolgálózemélyzettel együtt 200 hivatalbeli személy helyezhető el.

KAPISTRÁN PREDIKÁLÁSÁNAK HATÁSA. — Egy 1519. évi anagbargi nyomtatvány címlelapja.

DR. SÉLLEY SÁNDOR.

PANAJOTT SÁNDOR M. KIR. CSENDŐREZREDEK.

SZABÓ LÁSZLÓ MINISZTERI OSZTÁLYTANÁCSOS.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle novemberi kötete a következő közleményeket tartalmazza:

Első cikke hosszabb tanulmány *Kozma* Andortól «Az antisemitizmus lényege» címen. A dolgot gróf Coudenhove Henriknek, a csehországi osztrák arisztokrácia tagjának «Das Wesen des Antisemitismus» című munkáját veszi fejtegetései alapjául. *Kozma* Andor cikke történelmi fejlődésben ismerteti a zsidók életét Palesztinából történt kivándorlásuk óta a szétszóródásban, a mikor mindenütt megőrizték vallási hagyományait s hogy az idők folyamán el nem pusztultak, azt első sorban annak tulajdonítja, hogy mint az újabbkori történetben legnagyobb szerepet játszott két vallás, a kereszténység és a mohamedánizmus, az övék is az egy Istenben való hite alapul. Egyébiránt sokkal feltűnőbbnek tartja, hogy a persiai és indiai parsi is fenmaradt s a cigány, mint faj, kóborlásában is máig megőrizte jellemét. Az érdekes cikk szól a zsidók szétágazásáról, a spanyol-, muszka-, lengyel-zsidókról, az európai városok ghetto-beli zsidóiról, Magyarországnak a középkorból bizonyítható túléltségéről a zsidók iránt. Fejtegetései során arra a következtetésre jut, hogy a zsidókról, mint külön egységes fajról ma már nem lehet beszélni s ezért az antisemitizmus *Kozma* szerint ma is inkább vallási, mint faji gyűlölet. Vizsgálja ezután az okokat, melyekre a zsidóellenesség támaszkodik, többi közt a régi egyházatyák vádjait s az uszorászkodást.

A cikk továbbá kimutatja, hogy Coudenhove könyve túlságos fontosságot tulajdonít az antisemitizmusnak. A zsidók kiszabadultak a szennyes ghetto-tökből s a felszabadult erők természetes sajátságából folyólag törekednek helyet foglalni a társadalomban és közéletben. A cikket azzal fejezi be, hogy az antisemitizmus letűnése ma már csupán idő kérdése. E cikket követi *Wildner* Ödöntől «Ribot a teremtő képzeletéről», a francia tudományos világ nagyra-

becsült tudósának, Ribot-nak a teremtő képzeletre vonatkozó könyvét ismertetvén. — «A magyar honfoglalás kútfői» a czime *P. R.* nagyobb dolgozatának, mely a Tudományos Akadémia kiadásában hasonló címen megjelent munkát bírálja. — *Lehr* Albert «Kinál és tanít» címen az Akadémiában felolvasott nyelvtudományi polemikus értekezését egész terjedelmében veszi az olvasó. — *Concha* Győző «A munka» címen dr. Kunec Jenő ily című könyvéről szól nagy elismeréssel. *Szvetlov* orosz regényéből: «Az élet útjai», az ötödik közlemény jelent meg *Ambrozovits* Dezső fordításában. — *Lévy* Józseftől «Koszorú öreg barátom sírjára» című mély érzésű költemény és *Hatvan* Lajostól «Betelt vágy» című kisebb költemény egészíti ki a szépirodalmi olvasmányokat. Az «Értesítő» könyvismertető rovatban *Kármán* Elemér ír Navratil Akos «A gazdasági élet elemi jelenségei» cz. munkájáról, egy kisebb cikk pedig a Mayer-féle lexikon 1900—1901-iki pótkötetében a magyar irodalomról olvasható furcsaságokból sorol föl néhányat. A Budapesti Szemle, mely *Gyulai* Pál szerkesztésében s az Akadémia támogatásával a Franklin-társulat kiadásában jelenik meg, évi 24 korona előfizetéssel rendelhető meg; félvére 12 korona.

Az állatok világa. *Brehm* ily című nagy munkájának magyar kiadásából megjelent a 38 ik füzet, műmellettel s számos szép szöveggel. Ez a füzet az egérféléket tárgyalja, beszél többek közt a hőségről, a lemmygről, a pocokokról s földi kutyákról. Az állatok világa a Légrady testvérek kiadásában jelenik meg; egy-egy füzet ára 80 fillér, egész kötet pedig 18 koronáért szerzhető meg.

A műcsarnok téli kiállítása e hó 15-én nyílik meg, csupa magyar művészek műveivel. Összesen 1095 mű érkezett; 962 olajfestmény, vízfestmény és grafikai mű, 107 szobor és 26 építészeti terv és rajz. A bíráló bizottság 395 festményt és 39 szoborművet visszautasított. A tárlat ünnepes megnyi-

1. Csímár Károly, a vállalat építész. — 2. Schiffer Miksa, vállalkozó. — 3. Reischl Ferenc, kir. mérnök, építési ellenőr. — 4. Payer Béla, belügyminiszteri számvéviségi főigazgató. — 5. Benedicty József, kir. főmérnök művezető. — 6. Nicolics László, posta és távírda főmérnök. — 7. Kramer János belügyminiszteri számtanácsos.

A BUDAPESTI CSENDŐRSÉGI ÚJ LAKTANYA ÉPÍTÉSI BIZOTTSÁGA.

KÉPEK KATALINBÓL.

«Katalin», magyar szerzők operettje uralkodik már egy hónap óta a budapesti Népszínház műsorán; úgy halljuk, hogy egy német színházi ügynök is alkudoz a szerzőkkel a tulajdonjogért s ha meg egyeznek: a német színpadokat be fogja jární ez a szemnek fényes, a fülnek kellemes, a szereplők számára hálás, hatásos darab, a melynek szövegét dr. Béli Izor, ki mint színbíráló is jól ismeri a színpadot, érdekesen szötte. A fiatal zeneszerző, Fejér Jenő, legrokonzenesebb diletánsaink közé tartozik; néhány igazán bájos énekszámot írt a czímszereplőnek (a kit *Semsey* Mariska képében a m. kir. opera adott kölcsön) és a kis Duplessis hadnagynak (a kit *Kury* Klára kedves pajzánssággal ábrázolt). A darab meséjét már elmondtuk a bemutatkozó előadás alkalmával; most pedig képen is bemutatjuk a szerelmes, hatalmas czárné kárdot tartva s a legcsinosabb hadnagyocskát.

tászt november 14-ére tűzték ki. Hír szerint Wallisca Gyula közoktatásiügyi miniszter nyitja meg.

Vigszínház. Nov. 2-án adták először *«A nevezetes kastély»* című francia vígjátékot. A leleményes és ötletekben gazdag *Bisson* írta, *Berr de Turique* társaságában, a kit azért választották, hogy az ő boházatokra hajló tollát mérsékelje. A darab elég jó, fiatal lányok is megnézhetik. *Heltai* Jenő pedig ügyesen fordította magyarra. *«A nevezetes kastély»* olyan falusi épület, melyben egykor nagy tudósok és költők laktak. Az új tulajdonos, egy gombkötő család, ez emlékek hatása alatt elégedél a régi fedél alatt, mert a nagy szellemek közelét éri. A tulajdonos őrzi a nagy Rousseau egy karos székét és megszerzi műveinek minden új kiadását. Leányai, a kik közül egyik már férjes, egy valaha ott lakott költő után sohajtoznak, a kit nem láttak soha, de érzik jelenlétét. A nőket egy jóbarát úgy akarja kigyógyítani, hogy a költőnek adja ki magát, még pedig oly alakban, hogy a nők elvesztésük az illuziójokat. E közben azonban a fiatal lányba beleszeret és a szelleműzés azzal végződik, hogy a feladott barát feleségül veszi a kastély kisasszonyát. A vége felé már hosszadalmas lesz a vígjáték. Az előadás minden tekintetben dícsérni való. A főszerepeket *Csillag Teréz*, *Varsányi Irén*, *Nikó Lina*, *Hegedűs, Góth* és *Fenyvessi* játszották.

Jókainé vendégszerelése vidéki színházaknál.

Jókainé Nagy Bella asszony, a ki azelőtt a budai színházban s a vidéken több helyen sikerrel szerepelt, most a nagyobb vidéki városok színpadjain, lép fel. Körútját *Poszonyban* kezdte november 5-én, *Voss Richard «Éva grófnő»* című darabjában. A művésznő sikerrel játszotta a főszerepet. A közönség megtöbbször a színházat, a zenekarból koszorúkat nyújtottak át. Az előadás alatt némi csendzavarás történt, a mit azonban a közönség igen határozottan visszautasított s a csendzavaróknak két ifjúnak el kellett távoznia.

Jókainé második fölépte november 7-ikére volt kitűzve. De mivel hirtelen, hogy tüneményes készülnek, *Jókai Mór* következő táviratot küldte Belle igazgatónak: *«Poszonyból hazatért barátaimtól értesülve a látott ellenséges értelemről ném ellenében, nem engedhetem nőmnek, hogy a poszonyi színpadon több föléljen. Ezt kérem a közönséggel tudatni. Híve Jókai Mór.»* Belle igazgató telefon útján igyekezett Jókainé a titellal visszavonására bírni, de hasztalanul; sőt *Jókai* a délutáni gyorsvonattal maga is Poszonyba érkezett, hogy a fölépést megakadályozza. Így aztán Jókainé fölépése *«Dalmá»*-ban elmaradt. *Brollj* Tivadár poszonyi polgármester másnap meglelt Jókai Mór lakásán és a város polgársága nevében mély sajnálkozását fejezte ki ama bántalmazás felett, a mely a nemzet költőjét Poszony városában érte, a melynek ő díszpolgára. Biztosította Jókainé Poszony polgárságának határtalan szeretetéről és ragaszkodásáról, valamint arról, hogy a város polgársága azoktól a tüneményektől, a melyek Jókainét a színházban érték, teljesen tavol áll. *Jókai* rendkívül meghatóan válaszolt, megköszönve a tisztelgést. A Jókai-pár délután visszautazott Budapestre.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia november 4-iki ülését *Heinrich* Gusztáv elnöklése mellett tartotta, nagy közönség előtt.

Endrődi Sándor székfoglalója volt az érdekes ülés első tárgya. A jeles költő költeményekkel foglalta el helyét, mint régebben *Tompa Mihály* és *Tóth Kálmán*. *«Isten felé»* címen jelenik meg legközelebb egy költeményes kötete, mely összefüggő egészet alkot és egy tusakodó, lázongó lélek tisztulásiának poetikus érzése és hangja szólal meg belőle. Tizenöt költeményt olvasott föl e sorozatból. Egyiket ezek közül lapunk mai száma közli. A hallgatók megtapsolták s az ülés elnöke átnyújtotta *Endrődi*-nek az akadémia levelező tagságának oklevelét. Ezután *Csengeri* János mutatott be részleteket a nagy ó-hellen tragikai költő *Aeschylus* fordításából. *Munkácsi Bernát* *«Hun nyelvemlékek szókincsünkben»* címmel tartott előadást. Végül *Heinrich* Gusztáv bemutatta *«Osszián hazánkban»* című tanulmányát s a nagy kelta bárd magyar fordításait, Ossziának költészetünkre való hatását tünteti föl. Bacsányi János 1785-ben kezdte fordítani a nyugat irodalmában oly nagy hatást tett költeményeket, de csak három évtized múlva fordította le *Kazinczy Ferenc* az egész Ossziánt német fordítások után, prózában. *Fabian Gábor* 1834-ben versekben adta közre az egész Ossziánt. Egyes részeket több költőnk lefordított, *Petőfi* is. Meglátszik Osszián hatása *Vörösmartyra*, a ki ép úgy iratja a régi magyar dicsőség leányát, mint Osszián a saját népe pusztulását. Egyes ossziáni-vonások fölismerhetők *Berzsenyitől*

PADEREWSKI.

Arany Jánosig, de általában Osszián nem volt ránk magyarokra oly hatással, mint az angolokra és németekre.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület e hó 10-ikén tartja tizenhetedik közgyűlését *Kolozsvárott*.

Az igazgató-választmány már közreadta évi előterjesztését. Az Emkének összesen 2.735,900 korona vagyona van, sőt ennél is több, mert a gróf Kun Kocsárd-féle birtok ma majdnem kétszer annyit ér, mint a mennyire ezelőtt becsülték. Az *Emke* vagyona telát meghaladja a három millió koronát. Az utolsó esztendőben a tőke gyarapodása 166 ezer korona. Költött a székely földműves iskolára és árvaházra 45 ezer koronát, hét önálló Emke-iskolára és 11 kisdudvára 17 ezer koronát; kisebb összegeket áldozott nyolc gyermekmenedékhelyre, négy szakiskola támogatására, néptanítók jutalmazására, ipari segélyekre és ösztöndíjakra felekezeti iskolára és papi segélyre, könyvtárra és népdalok-körök segélyezésére, stb. Újabb segélyekre az év végéig kiad 24 ezer koronát. Főlsorolja ezután a jelentés, hogy a honi iparicikkek pártolása céljából mily gyáraknak adott engedélyt arra, hogy az Emke nevét használhassák.

MI UJSÁG?

A király nov. 6-ikán este *Gödöllőre* egyenesen Bécsbe utazott. Másnap az egész udvartartás elhagyta Budapestet. A király elutazását az sietteté, mert Bécsben találkoznia kellett *György* görög királyival, és *György* görög királyi herceggel, Kréta sziget kormányzójával.

LI-HUNG-CSANG.

Erzsébet főhercegnő esküvője. Bécsi lapok szerint *Erzsébet* főhercegnő 1902 január 25-én, szombaton esküszik meg *Windisch-Graetz Ottó* herceggel a hetzendorfi kastély kápolnájában. Az esküvőn csak a menyasszony és a vőlegény legközelebbi rokonai lesznek jelen. Az esküvő után a hetzendorfi kastélyban ebéd lesz, előtte való nap pedig a főhercegnő ünnepélyes renuncziációja fog megtörténni. *Windisch-Graetz Ottó* herceget az eddigi megállapodások szerint az esküvő után az innsbrucki helyőrséghez fogják beosztani. *Erzsébet* főhercegnőre nézve a király elrendelte, hogy a főhercegnő házassága után is megtarthassa a «császári és királyi fenség» címét, vagyoni tekintetben pedig ugyanolyan ellátásban részesül, mint a milyben *Gizella* és *Mária Valéria* főhercegnők.

A katolikusok nagygyűlése. Az elmúlt héten, november 5—7-én tartották meg Budapestén a második országos katolikus nagygyűlést a Vigadó termében. Több, mint négyezren érkeztek a gyűlésre az ország minden részéből, leginkább papok. A gyűlés tárgyai közül ki volt zárva a politika is. A katolikus érdekekre vonatkozó ügyeket — vallásos tanítás, szövetkezés, jótékonyaság, sajtó, misszió — előbb bizottságok tárgyalták s azután a nagygyűlés. A nagygyűlés alkalmából a katolikus ünnepek egész sorozatát rendezték. A katolikus Pázmány-egyesület rendkívüli közgyűlést tartott, az egyetemi ifjúság Szent-Imre önképző köre díszgyűlést.

Az ország főpappai nagy számmal vettek részt a nagygyűlésen. *Schlauch* Lőrincz bíróknak, *Császka* György kalocsai érsek, *Bende* Imre, *Dessouffy* Sándor, *Bubics* Zsigmond, báró *Hornig* Károly, *Wolafka* Nándor, gróf *Majláth* Gusztáv, gróf *Csáky* Károly *Szecsényi* Pál, *Fraknói* Vilmos püspökök, *Fehér* Ipoly pannonhalmi főpápi, gróf *Pongrácz* Adolf, *Molnár* János, *Kalotay* László, *Boromisza* Tibor pápai prelátsók, számos kanonok, *Magyar* Gábor piarista tartományi főnök. — A világiak közül: gróf *Zichy* Nándor, gróf *Wenckheim* Frigyes, gróf *Majláth* György, gr. *Zselénzky* Róbert, gr. *Hunyady* Imre, gróf *Zichy* Aladár. A gyűlésen ifj. gróf *Zichy* János elnökölt; díszelnökök megválasztották gróf *Dessouffy* Anrélt, gróf *Szapáry* Istvánt, gr. *Hunyady* Imrét, gróf *Zichy* Nándort, gróf *Majláth* Györgyöt és gróf *Wenckheim* Frigyest. A gyűlés hódoló táviratot küldött a pápának és Ő Felsőségének a királynak. Az erre érkezett válaszokat a november 7-iki ülésben olvasták föl. E napon végződött a nagygyűlés s akkor tartották meg «a keresztény szövetkezettek kongresszusát», az «Országos Szent Czeccilia-egylet» közgyűlését is. A nagygyűlés báró *Hornig* Károly vesprémi püspök záróbeszédével végződött, délben pedig lakoma volt.

Dr. Falk Miksa jubileuma. Dr. Falk Miksa tudóságának félszázados jubileuma alkalmából tisztelői e hó 10-ikén rendeznek ünnepélyt. Akkor jelenik meg a budapesti egyetem küldöttsége is dr. *Vécsey* Tamás rector magnificus vezetésével, hogy az egyetem félszázados doktorát köszöntse s az arany okiratot átnyujtsa.

Az átadás előtt a magyarországi hírlapírók nyugdíjintézetének küldöttsége tisztelőleg *Falk* Miksánál, az intézet elnöke, *Hegedűs* Sándor kereskedelmi miniszternek, az intézet alelnökének vezetésével. A küldöttség egy díszes albumot nyújt át az intézet vezetőségének s tagjainak emléksoraival. Üdvözik a jubilánst: az «Otthon» hírlapírók köre, a budapesti újságírók egyesülete, a Pázmány-egyesület (Katholikus írók egyesülete), a vidéki hírlapírók országos szövetsége, a «Pester Lloyd» szerkesztősége. A *Lipótvárosi* kaszinó, melynek *Falk* alapítása óta elnöke, szintén részt vesz a jubileumon, testületileg fog tisztelőgni és díszes üdvözlő iratot ad át. A bécsi «Concordia» és az osztrák szakírók egyesületének küldöttsége is eljön üdvözléssel. Az osztrák szakírók egyesületének előjáróságát *Lichtblau* Adolf fogja vezetni, ki *Falk*nak, mint az egyesület tiszteltbeli tagjának művészies kivitelű ezüst pajzsot ad át, melyen arany toll van keresztülírva. A pajzsom következő felirás olvasható: «Dr. *Falk* Miksának, a szabadság és jog előharcosának — az osztrák szakírók egyesülete 1851. szeptember 30. — 1901. Az újságírók testülete az ünnepet követő vasárnap, azaz november 17-én este lakomát rendeznek *Falk* Miksa tisztelőre. A lakomára a kormány tagjait is meghívják.

Hírlapírók a képviselőház elnökénél. Az országgyűlési tudósítók nov. 5-ikén az ülés megnyitása előtt a képviselőház elnöki termében tisztelőleg gróf *Apponyi* Albertnél, a Ház elnökénél. *Rákosi* Jenő, az országgyűlési tudósítók szindikátusának elnöke vezette az újságírókat és ő is mondotta az üdvözlő beszédet. *Apponyi* Albert gróf szivesen

fogadta az újságírókat s válaszában a parlamentnek és sajtónak egymáshoz való viszonyát fejtegette ki. Azt mondotta, hogy a népek szabadságának ezt a két nagy nyilvánulását ikertestvérnék tekintik és mivelhogy a parlamentarizmus lényegét a népképviselőnek a néppel való folytonos összefüggésében látja, a legnagyobb súlyt helyezi a sajtó működésére, mely ezt az összefüggést folyton élővé, soha meg nem szakadóvá teszi. *Apponyi* szép beszéde után lelkes éljenzés hangzott fel s ezzel az újságírók tisztelgése véget ért.

Az unitárius püspök nemessége. A hivatalos lap november 5-ikén közölte, hogy a király *Ferenc József* unitárius püspököknek és törvényes utódainak, régi magyar nemessége épségben tartásával a *kilyéni* nemesi előnevet adományozta.

Tüdővésztes betegek kórháza. A főváros határára, a budakeszi erdőben a tüdőbajosok gyógyulására emelt *Erzsébet-szanatórium* elkészült és áldásos rendeltetésének átadható. A sanatórium e hó elejétől kezdve betegjelentkezéseket elfogad, melyek levélben vagy levelezőlapon az intézet igazgatóságához: «Budakesz, Erzsébet-szanatórium» címre intézendők. Ez az írásos jelentkezés egész rövid lehet, s csupán a belépési szándékot kell, hogy kifejezze, a beteg nevének és lakásának pontos és világosan olvasható megjelölésével. A sanatórium iródája a jelentkezések megküldi a fölvételi nyomtatványokat, melyek minden további kérdésről részletes fölvilágosítást adnak.

Az Andrássy-úti ezredéves emlék. Az Andrássy-útnak városligeti torkolatában a honfoglalás ezredévet hirdető nagy műemlék egyik részlete elkészült. A félkör alakú oszlopos építmény közepén emelkedő 40 méter magasságú oszlopot fölépíttették újra. Az első építkezést lebontották, hogy az oszlop tetejére szánt *Gábor* arkangyal nagy súlyát biztosan megbírhassa. Ezt a szép szobrot, mely a magyar koronát emeli magasra, most már fölállították. *Zala* György műve s látható volt a budapesti Múcsarnok egyik kiállításán, valamint tavaly a párisi kiállításán.

Női festő-iskola. *Huszár* Ilona báróné és *Ujlakné Madarász* Adelin női festő- és szobrász-iskolát nyitottak néhai *Köllö* Miklós jeles szobrászunk *Rottenbiller*-utca 46. számú házában műtermében. Céljuk az, hogy módot és alkalmat nyújtsanak előkelő családok hölgytagjainak, hogy tehetségüket és izlésüket ott művelhessék. A vezetők az iparművészetre helyezik a főtlyt, de tanítják a művészet minden egyéb ágát. A mintázást *Kallós* Ede, a rajzolást és olajfestést *Ingomare* rajztanár, az iparművészetet *Huszár* Ilona és *Madarász* Adelin vezetik.

Santos Dumont díja. A párisi bizottság, mely a kormányozható léghajóra kifizető százezer frankos *Deutsch*-féle díj fölött ítélt, 13 szavazattal 9 ellenében (három nem szavaztak) elhatározta, hogy a *Deutsch*-díjat minden korlátozás nélkül oda ítéli *Santos Dumont*-nak, mint a ki teljesítette azt a föltételt, hogy bizonyos idő alatt megkerüli az *Eiffel*-toronyt és visszatér oda, a honnan felszállt.

* **Nők** a berlini egyetemen. A téli egyetemi időszak 490 női hallgató iratkozott be a berlini egyetem különböző fakultásán. A női egyetemi hallgatók közt van két miniszternek a leánya: *Podawsky* Erzsébet grófkisasszony, a ki bölcsészettal hallgat; *Moller* Irmgard, a kereskedelmi miniszter leánya pedig egyházbjogot tanul.

Betegek, ádülők, egészségesegek legjobb tápláléka: a *Tropon*. Mindenkinél hasznára válik, mert rendkívül tápláló és a legkönnyebben emészthető. *Tropon* kapható minden gyógyszerertárban.

A híres «Ehrbar» zongorák és pianók egyedüli képviselője *Heckenast* Gusztáv (1865 óta fennálló) zongora-terme, IV., *Gizella-tér* 2 (váci-u. sarkán). *Ehrbar* gyönyörű zongorákat és pianókat állított itt ki, melyekre felhívjuk a zenekarok figyelmét, mert tudvalevő, hogy az *Ehrbar* zongorák nemcsak a legfinomabbak, hanem a legtartósabbak is. A ki tehát elsőrendű zongorát kíván beszerezni, annak ajánljuk *Heckenast* Gusztáv zongoratermet.

— **Alkalmos** karácsonyi ajándék megholtak iránti kegyeletes emléklül legalkalmasabb egy életnagyságu arckép, szabadszinek is alkalmas. Azonban nemcsak megholtakról, hanem bármely más alkalomra is készíthet egy arckép ajándékozása. Ezen arcképek bármely fénykép beklüldése után *Bodascher* Siegfried 1879 óta fennálló többszörösen kitüntetett műterme által, Bécs, II., *Paterstrasse* 61. készíttetnek. (Közlebbivel a mai hirdetés szolgál.)

HALÁLOZÁSOK.

LI-HUNG-CSANG, *Khina* sokat emlegetett államférfiának halálát jelenti egy *Pekingből* nov. 6-ikáról érkezett távirat. Hosszú évek óta a *Khinai* eseményekből mindig *Li-Hung-Csang*, a pecsili-alkirály neve hangzott ki. Valóságos helyettes császára

KURY KLÁRA MINT DUPLESSIS HADNAGY.

KURY KLÁRA MINT DUPLESSIS HADNAGY.

SEMSEY MARISKA MINT KATALIN CZÁRNÓ.

A «KATALIN» CÍMŰ ÚJ OPERETT BŐL. — *Kossak* fényképe.

volt *Khinának* az eszes diplomata, kiben értelmessége mellett nem hiányzott fájának jellemző tulajdonsága, az óvatosság és ravasság. *Európában* is nagyobb utat tett s gyarapította ismereteit. Ismerte az európai politikát, annak eszközeit és törekvéseit. Védelmezni is akarta ezek ellen hazáját, de az ő éleslátása ügyszólván, magára maradt. A legutóbbi nagy válság alatt tűnt ki, hogy *Li-Hung-Csang* nélkülözhetetlen államférfi *Khinában*. Noha kegyvesztetté lett a *khinai* császári udvarnál, és az európai hatalmak nem bízták benne, a béke-alkudozások vezetését mégis rábírták, azokat ő vezette, sok ügyességgel, hazája érdekében. Nyolcvan év terhe nyomta már ezt a nagy *khinai* politikust. Betegesen vitte egy év óta a béke-alkudozásokat, be is fejezte, de hazájának ép most még sok szüksége lett volna rá. *Li-Hung-Csang* roppant vagyon gyűjtött hosszú élete alatt.

Elhunytak még a közelebbi napokban: *Bómc* Károly, aszódi cz. prépost, róm. kath. plebánus, 66. évében. — *Mészáros* Sándor, nyug. tábornok-hadbíró, a katonai érdemkereszt és a hadiérem birtokosa, Budapestén, 67 esztendő korában. — *Vekerdi* *Olasz* Gyula, nyug. törvényszéki bíró, Bihar vármegye törvényszéki bizottságának tagja, Nagyváradon, 65 éves korában. — *Kozma* *József*, nyug. állami felsőbb leányiskolai tanár, a temesvári ref. egyház presbitere, élete 60 esztendő korában, Temesvárott. — *Vida* Sándor, szegedi ügyvéd, 48-as honvédtiszt, a szegedi honvédegyesület elnöke, 77 éves korában. — *Vatya* *Frigyes*, 48-as tüzér honvédhadnagy, Nagy-Röcén, 77 esztendő korában. — *Göllner* Antal, nyug. kir. főredész, volt 48-as honvédfőhadnagy, 81-ik évében, Kolozsvárott. — *Rogán* János, 48-as huszárfőhadnagy, 73 éves korában, Nagy-Kanisán. — *Jaki* *Tóth* István, nyug. cs. és kir. százados, több érdemrend tulajdonosa, 78 éves korában, Aradon. — *Turán* *Péter*, földbirtokos, nyug. ezredes, 50 éves korában, *Okolicsnón*. — *Böck* János, nyug. m. á. v. felügyelő, 63 éves korában, *Keszthelyen*. — *Fosztó* *Geza*, Torda-Aranyos vármegye árvászéki elnöke, a vajdasági vasúti állomás, a honnan haza akart utazni *Tordára*, szívesülést következtetve. — *Illyetfalvi* és *zokoli* *Csutor* Pál, igazságügyminiszteri számtanácsos, 62 éves korában, Budapestén. — *Bogdánffy* István, a szamosújvári takarékpénztár vezérigazgatója, 75 éves korában, Szamosújvárott. — *Vass* *Ödön* gazdaság növendék, öz. Vass Tamásné fia, 19 esztendő, Magyarán és Maros-Vásárhelyen temették el. — *Földes* Antal, pénzügyi segédtitkár, 43 éves korában, Komáromban; ugyanott *Polgárdy* *Gusztáv*, pénzügyigazgatósági irodatiszt, 27 éves korában. — *Zsarlólyáni* *Mihály* László, nyug. uradalmi tisztartó és földbirtokos, Nagy-Károlyban, 74 éves korában. — *Leucittag* *Zsigmond*, fővárosi kereskedő, dr. *Losonczy* Lajos kereskedelmi titkár édesatyja, 68 esztendő korában. — *Dr. Vadass* Pál orvos, Budapestén, 56 éves korában. — *Kreitler* *Frigyes*, államvasuti hivatalnok, *Maglódon*.

Öz. sóvári *Soós* Tamásné szül. borosjenői *Tisza* László és *Tisza* Kálmán volt miniszterelnök nagy-nénje, atyjoknak testvére 89 éves korában, Budapestén. Mint *Soós* Tamás zempléni nagybirtokos hitvese, hazafias érdeklődéssel kísérte a szabadságharc minden mozzanatát és az elnyomás korszakában sok menekülő az ő házában talált védelmet. Vele a régi nagyszonyok egyike szállt sírba. — Öz. *Uhl* *Józsefné*, szül. *Krenosz* *Amália* Sopronban. *Thaly* *Emil* miniszteri tanácsos, a *Dunagőzhajózási Társaság* igazgatója onyosát gyászolja az elhunytban, a kit Budapestén temettek el.

Szerkesztői üzenetek.

Itélj bíró! Elbeszélés. Az ilyen gyilkos történetet nem igen érdemes leírni és a mellett olyan hosszú lére értesve, hiszen nincs az az olvasó, aki a vádolt hosszadalmas, cikornyás panaszait meg ne unná.

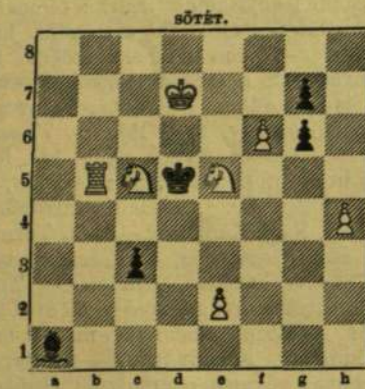
Czigány Panna. Elbeszélés. Nagyon érdeklős történet, szaglaton előadva. A meseje is meglehetősen elköpört a inkább visszataszító, mint érdekes. Egyébiránt a munkában itt-ott sikerült részek is vannak.

Mindezente esteje. Főhírbja a zavartság; így a második versszak első négy sora csaknem teljesen értelmetlen. Ha igazabb érzést egyszerűbb hangon énekelne, jóval többre válna.

A minap hogy megoskoltál. Ez nem az igazi érzellem hangja, nem a szív sugallja, hanem a rimkésző mesterkélés.

SAKKJÁTÉK.

2248. számú feladvány. Wagner S.-tól.

Világos indúl a harmadik lépésre matot mond.

A 2232. sz. feladvány megfejtése Salminger J.-től.

- 1. Hg5-e4 ... f7-f5 (a)
2. Fh2-f4 ... e5-f4 (b)
3. Hd2-d3 : ... t. sz.
4. c2-c4 v. F mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomónán: Németh Péter. — Lápótvárt: Hoffbauer A. — Bakony-Szentlászlón: Szabó János. — Kecskemén: Balogh Dénes. — A peti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 43-ik számában közzölt képtalány megfejtése: Káposztásmezei vadászatok.

Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztéségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Az Első Leánykiképzési Egyesület m. sz. (Leány- és fiu-biztosító intézet). Folyó évi október hóban 1076 jutalékért irattott be és nássjutalékok fejében 30,676 korona 71 fillér fizetett ki.

Advertisement for Salvator Lithion-forrás, a kidney medicine.

Advertisement for Ichtol-Salicylt medicine, featuring a portrait of Dr. Erényi.

A Zenélő Magyarország zongora és hegedű zenemű-udonságok közlő zenemű folyóirat, megjelenik minden hó 1. és 15-én mindenkor 12 oldal tartalommal.

Advertisement for Dr. Polgár Sándor, a medical professional.

Advertisement for Kiselejtezett (Reduced) products, listing various goods and prices.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Advertisement for Péterfy Jenő's workbooks, including 'Kassalik-alapítványból'.

Advertisement for Dr. Darányi Ignác's medical services, including 'ARCZKÉPE'.

Advertisement for VELOUTINE hair cream, featuring a portrait of a woman.

HOGY KARCSUVA válnék és egyúttal egészségesnek lennék, az a legfontosabb célom.

Advertisement for Heckenast Gusztáv, a piano tuner and repairer.

A golyva gyógyítása. Nevezetes felfedezés, melylyel az a veszélyes és elesítő baj fájdalom, műtét és kellemetlenség nélkül gyógyítható lesz.

Advertisement for Brown Lilián, a woman's health product, featuring a portrait of the woman.

Advertisement for Keleti J. Budapest, a specialist in hernia treatments.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölesön Részv.-társ. Irodái: VI. ker., Andrásy-ut 5. (saját házában).

Advertisement for Első magyar üveggyár (First Hungarian Glassworks), featuring an image of a glass jar.

BELICZAY BÉLA mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára.

Parádi üveggyár raktára GÖRÖG ISTVÁN Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 15. szám.

Advertisement for Kunz József és Társa, featuring an image of a chandelier.

Advertisement for Brüner Testvérek (Brüner Brothers), featuring an image of a lamp.

KOTSCHY ERICH első magy. mech. szőnyeg-kiporlási, szőrmemegővési és moly-irtási intézet.

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ csipke, vegyeszeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbított erőművi szőnyegporló és szőrmearu megővő-intézettel.

HIRMANN FERENCZ RÉZÁRU-GYÁRA, Budapest, VII., Csányi-utca 9. sz.

Large advertisement for a dog breed, featuring a large illustration of a dog and text about its characteristics and availability.

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarló-nak. Ennek fő oka a helyes és szerves foglalkozás van...

szert elért eredmény rendszerint minden különös ápolás nélkül megmarad. Ratió-féle Pilules orientales eleventhó hatása által azonosulni üdöb lesz az arcbőr, szépsége az arcvonások és megújítja a nő egész lényét.

EMKE-levelepapír mindenütt kapható!

EMKE dala!

EMKE-papírt, levelepapírt vegyetek! Ha rá néztek, feldobog a szívetek. Magyar fiúk, magyar lányok, tudjátok, hogy én nektek magyar papírt kínolok.

SERRAVALLO 8984 CHINA-BORA VASSAL kiűnő helyreállító szer gyengék, vérszegények és lábfelek számára. Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN. Francia szabadalom. A szépség útka, ideális illattal feltöltött, tartós, egészséges és ide színt ad.

SZŐLŐOLTVÁNYOK szokványminőségben. A legkiválóbb 42 bor- és csomópajtásokban fajtitán, teljes jótállással. Élıkerítés. Gleditschia csemeték és magvak.

Legtökéletesebb arisztisztó- és szépítőszerek: Akácia. Törvényesen védve. Kapható a gyógyszerárakban. Főraktár: KRIEGNER GYÖRGY.

Kitüntetve. Alapítva 1879-ben. A legszebb, legalkalmasabb és legelőkelőbb karácsonyi ajándék. Bodascher Siegfried, Bécs, II., Praterstrasse 61.

Pergetett mézet elsőrendű, 5 kilós bödönökben bérmentve 6 koronáért szállít az orsz. méhészegylet BUDAPEST, Danjanih-utca 34.

RIVIERA IBOLYA IGAZI IBOLYA ILLAT kizárólagos készítői MOTSCH A. és T. BÉCS, I. LANGECK 3 sz.

Nem becsotható meg már többé a korpa, hajkihullás vagy kopaszág, a mint ezt a kép mutatja.

Turner tanár, a Fairmount College elnöke, Sulphur, Ky., V. St. R. A. ezeket mondja: Múltán 30 esztendőig kopasz voltam, e szert 1895-ben kezdtem használni és néhány hét múlva egész fejbőrömet tömött, ujanótt haj födte be.

J. RABINOWICZ, Wien, VII., Lindengasse 2/F.

KIVÁLÓ ERŐSÍTŐSZER. Somatose. Farbenebriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld. Somatose erősítő-szer. Vas-Somatose.

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat, aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az Első Kecskeméti Conservgyár Kecskeméten. Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

A haj újra megnő! Nincs többé kopaszág! Van-e ősz haja? Van-e korpája? Hull-e a haja?

Ha igen, olvassa el ezt a hirdetést. Crinisalus Daisy néven Amerikában egy csodás szert találtak fel, amely a haját tömött és selyempuhává teszi.

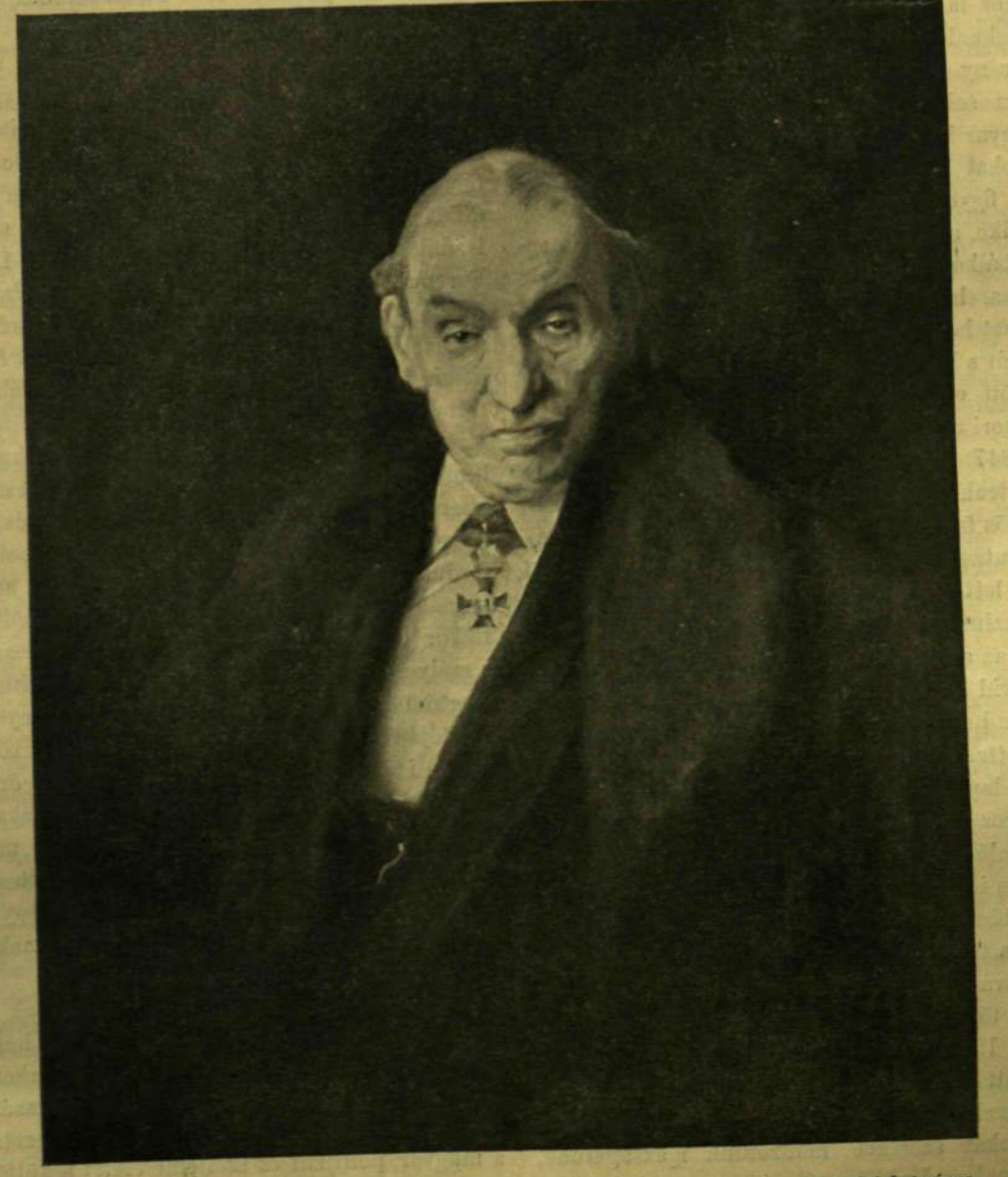
VASÁRNAPI UJSÁG. 46. SZÁM. 1901. BUDAPEST, NOVEMBER 17. 48. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujságok (a Világhírlappal) együtt 12 korona. Egyszeri előfizetés: 24 korona. Csupán a Vasárnapi Ujság 8 korona. Egyszeri előfizetés: 16 korona. A Politikai Ujságok (a Világhírlappal) 10 korona. Egyszeri előfizetés: 5 korona.

FALK MIKSA. Az 1828-ban született szegény fiú, a ki korán megismerte az élet szenvedéseit, kijárta a nélkülözések iskoláját: mindig az elsők között volt abban az iskolában is, a hol ismereteinek alapjait vetette meg.

Az 1828-ban született szegény fiú, a ki korán megismerte az élet szenvedéseit, kijárta a nélkülözések iskoláját: mindig az elsők között volt abban az iskolában is, a hol ismereteinek alapjait vetette meg.

Az élénk vérmérsékletű, erős képzelő tehetségű és páratlan lelkesedéssel Horvát Istvánnak volt tanítványa, a kinek tudományos munkái fölött régen napirendre tért ugyan a tudomány fejlődése, de az az érdeme, hogy egy egész nemzedéket — közte nemzetünk nem egy nagyját — el birt tölteni lelkesedéssel, nemzetünk jövője iránti bizalommal, — örökre feledhetetlen marad.

FALK MIKSA. László Falöp 1901. évi festménye.